

EL SÍNODE SOBRE LA FAMÍLIA FINALITZA AMB LA CREACIÓ D'UN NOU DICASTERI I ANIMA A INCULTURAR ELS PRINCIPIS GENERALS

Discerniment i misericòrdia

L'any teresià culmina amb un congrés d'espiritualitat a Lleida sobre «La interioritat habitada»

P 3-4

Alfons Gea insta a potenciar la pastoral de les exèquies i la relació entre parròquia i tanatori

P 20-21

XII Mostra
de Cinema
Espiritual
de Catalunya

Del 30 d'octubre al 15 de desembre de 2015

Projeccions:
Filmoteca de Catalunya / CaixaForum Girona (Auditori de l'EspaiCaixa Girona)
CaixaForum Lleida / CaixaForum Tarragona / Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia
Centre Parroquial Sant Vicenç de Sarrià / Cinema els Lluisos d'Urtés / Escola Jesuïtes Casp
Patronat Parroquial de Vilassar de Mar

Informació:
Direcció General d'Alers Religiosos
C. Rivadeneyra, 6, 2n - 08002 Barcelona - Tel. 03 554 58 52 - www.gencat.cat/afersreligiosos - @afersreligiosos

Patrocini:
Govern de Catalunya
Ajuntament de Barcelona
Ajuntament de Girona
Ajuntament de Lleida
Ajuntament de Tarragona
Ajuntament de Vilassar de Mar
Ajuntament de Vilassar de Nou

SEBASTIÀ TALTAVULL:

«Ser Església sinodal comporta de part de tots una veritable conversió»

P 2, 5-7

Sumari

- 8 El celibat sacerdotal, un tret distintiu
- 16 Ordenacions multitudinàries a Terrassa
- 23 La basílica de la Sagrada Família, cinc anys
- 25 Noves dades de la mort del jesuïta Lluís Espinal
- 27 El «Calendari de l'Ermità» apareix en català

Editorial

L'Església de Francesc

Els recents discursos del papa Francesc en els 50 anys de la institució del Sínode (DS) i el que ha pronunciat en la cloenda del que s'ha celebrat sobre la Família (DSF) permeten fer-se una idea del seu model d'Església sinodal:

1. Una Església «dels pobres d'esperit i dels pecadors a la recerca de perdó, i no sols dels justos i dels sants o millor dit dels justos i dels sants quan se senten pobres i pecadors» (DSF).

2. Una Església que és sinònima de Sínode, que no és altra cosa que «caminar junts» del Poble de Déu pels camins de la història que surt a trobar Crist Senyor —entenen també que en el seu interior ningú no pot ser «elevat» per sobre dels altres. Al contrari, a l'Església cal que algú «es rebaixi» per posar-se al servei dels germans al llarg del camí (DS).

3. Una Església on el primer nivell de sinodalitat es realitza en les Esglésies particulars. Després d'haver citat la noble institució del Sínode diocesà, el Codi de Dret Canònic dedica ampli espai a aquells que usualment es diuen «organismes de comunió» de l'Església particular: el Consell presbiteral, el Col·legi de Consultors, el Capítol de Canonges i el Consell pastoral (DS).

4. Una Església, com en una piràmide capgirada, on el cim es troba a la base. Per això els qui tenen autoritat es diuen «ministres» i són els més petits de tots. Cada bisbe, servint el Poble de Déu, arriba a ser per la porció del Poble que li ha estat encomanat, vicari de Jesús, qui en l'últim sopar es va inclinar per rentar els peus dels apòstols (cfr. Jn 13,1-15). I, en un horitzó semblant, el mateix Successor de Pere és el Servent dels servents de Déu (DS).

5. Una Església que en el cor mateix del

seu misteri ha renunciat al poder: «Entre vosaltres no ha de ser pas així.» Aquesta afirmació de Jesús li dona la llum necessària per comprendre el servei jeràrquic (DS).

6. Una Església que escolta, amb la consciència que escoltar «és més que sentir» (GS 170). És una escolta recíproca en la qual cadascú té alguna cosa a aprendre. Poble fidel, Col·legi Episcopal, Bisbe de Roma: uns escolta dels altres; i tots en escolta de l'Esperit Sant, l'«Esperit de la veritat» (Jn 14,17), per conèixer el que Ell «diu a les Esglésies» (Ap 2,7) (DS).

7. Una Església que ha de mantenir-se sempre atenta als canvis històrics i a l'evolució de les mentalitats (...) per superar els obstacles que es puguin oposar a l'acolliment dels seus consells i directrius (DSF).

8. Una Església que no utilitza «mòduls impresos», sinó que beu de la font inesgotable de la seva fe, aigua viva per refrescar els cors ressecs (DSF).

9. Una Església el deure de la qual no és distribuir condemnes o anatemes, sinó proclamar la misericòrdia de Déu de cridar a la conversió i de conduir a tots els homes a la salvació del Senyor (cf. Jn 12,44-50) (DSF).

10. Una Església que ha de caminar cap als altres, perquè una Església tancada en ella mateixa és una Església morta. Una Església que no surt del seu propi recinte per buscar, acollir i guiar tothom cap a Crist, és una Església que traeix la seva pròpia missió i vocació (DSF).

És evident que aquests trets innovadors, juntament amb molts d'altres que cal estudiar a fons, són una crida urgent a la conversió no sols del Bisbe de Roma, sinó de tots els altres estaments eclesials.

Un nou llindar

Sebastià Taltavull Anglada
Bisbe auxiliar de Barcelona

Caminar junts

Aquest és el significat de la paraula sinodalitat, tan pronunciada aquests dies a l'Església. No és sols un desig, sinó una exigència que neix de l'Evangelium i que fem nostra per poder anunciar Jesús a la gent del nostre temps amb coherència i credibilitat. Ho ha dit recentment el papa Francesc: «Per a l'Església, en realitat, concloure el Sínode significa tornar veritablement a "caminar junts" per portar a totes les parts del món... la llum de l'Evangelium, l'abraçada de l'Església i l'empar de la misericòrdia de Déu.» I en l'homília de clausura ha afegit: «Aquest és el temps de la misericòrdia.»

Que difícil que és resumir amb poques paraules la crida que ens fa a viure la «sinodalitat». Francesc ho ha fet molt extensament en el discurs commemoratiu del 50è aniversari de la institució del Sínode dels Bisbes. M'impresiona la seva claredat plena d'una fe ferma que no tem els embats del moment vinguin d'on vinguin i, alhora, la tendresa i projecció evangèlica amb què ho exposa.

Comença dient que «el món en el qual vivim, i que estem cridats a estimar i servir també en les seves contradiccions, exigeix de l'Església l'enfortiment de les sinergies en tots els àmbits de la seva missió. Precisament el camí de la "sinodalitat" és el camí que Déu espera de l'Església del tercer mil·lenni».

Ser «Església sinodal» comporta de part de tots una veritable conversió, ja que caminar junts ens implica mútuament. És l'Església de l'escolta, una escolta recíproca que sap que escoltar és més que sentir. Ho diu a l'*Evangelium gaudium*: «La primera cosa, amb la comunicació amb l'altre, és la capacitat del cor que fa possible la proximitat, sense la qual no existeix un veritable trobament espiritual» (n. 171). En les relacions entre uns i altres, la «sinodalitat» fa que l'exercici de l'autoritat sigui el servei, i l'únic poder sigui el de la creu. I, amb aquest esperit, arribar a fer possible que tots els organismes de l'Església esdevinguin «organismes de comunió», ocasió d'escolta i participació.

L'EFEMÈRIDE DE LA SETMANA

Dia 7 de novembre del 1659: a l'illa dels Faisans, al Bidasoa, França i Espanya signen el tractat dels Pirineus.

CatalunyaCristiana

Director: Mn. Jaume Aymar i Ragolta
Redactors: Eduard Brufau, Miquel Àngel Codina, Rosa M. Jané, Carme Munté, Joan Piñol, Rosa Peraire
Lingüista: Montserrat Pibernat
Arxiu i fotografia: Eulàlia Grande
Corresponsals: Guillem Farré, CASTELLÓ; Víctor Gay, GIRONA; Jordi Pérez Ansótegui, LLEIDA; Cristina Sánchez, MALLORCA; Júlia Ayala, SOLSONA; Joan Boronat, TARRAGONA; Víctor M. Cardona, TORTOSA; Patrícia Navas, URGELL; Xavier Bisbal, VIC; Javier Molina, EL CAIRE; Ana Alba, JERUSALEM

Col·laboradors d'aquesta setmana: Josep M. Alimbau, Pilarín Bayés, Agustí Codinach, Jaume González, Joan Guiteras, Elisabet Juanola, Joan A. Mateo, Ignasi Miranda, Victòria Molins, Glòria Monés, Francesc Nicolau, Ramon Ollé, Joan Pallarès-Personat, Josep M. Puigjaner, Quique, Josep Rius-Camps, Antoni Rivas, Lluís

Serra, Lluís Solà, Andreu Sotorra, Sebastià Taltavull, Francesc Torralba, P-J Ynaraja.

Redacció, administració, publicitat i promoció:
C/ Comtes de Bell-lloc, 67-69 - 08014 BARCELONA
Tel. 934 092 810, Fax 934 092 775

a/e: redaccio@catalunyacristiana.cat (Redacció)

a/e: administracio@catalunyacristiana.cat

(Administració i subscripcions)

a/e: publicitat@catalunyacristiana.cat (Publicitat)

Pàgina web: www.catalunyacristiana.cat

www.facebook.com/catalunyacristiana

Fundadors: Mn. Joan E. Jarque i Mn. Francesc Malgosa
Edita: Fundació Catalunya Cristiana per a l'evangelització i la cultura

Administració: Isabel Giralt (comptabilitat), Janet Duatis (subscripcions)

Autoedició i compaginació: Carlos Aguado

Impressió: Impressions Intercomarcals, SA Ctra.

C-1.411, Km 34. Polígon industrial El Cementiri.

Tel. 938 788 403. Fax 938 788 212 - 08272 SANT FRUITÓS DE BAGES - DLB 14.387/79

Difusió controlada per

Membre de l'APPEC
Associació de Publicacions Periòdiques en català

SUBSCRIPCIONS ANUALS EN CATALÀ O CASTELLÀ

Catalunya, resta de l'Estat espanyol i Andorra: 135 €

Gibraltar i Portugal: 135,01 €

Resta d'Europa: 213,25 €

Amèrica i Àfrica: 250,01 €

Àsia i Oceania: 325,05 €

El setmanari rep l'ajut del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya

El full de ruta interior que marca Teresa de Jesús

El V Congrés d'Espiritualitat reuneix a Lleida 200 participants

Ignasi Miranda

Creix l'interès per l'espiritualitat en un temps, l'actual, en què predominen, a Catalunya i arreu d'Europa, la indiferència religiosa, l'activisme i el soroll. Aquesta és una de les principals reflexions sorgides del V Congrés d'Espiritualitat, organitzat pels Carmelites Descalços amb el títol *La interioritat habitada; el testimoni de Teresa de Jesús*. Ha estat un intens cap de setmana, amb unes 200 persones reunides al santuari de Santa Teresina de Lleida. En la conferència de cloenda, amb visió de futur un cop acabat el V Centenari de Santa Teresa, el vicari general del Carmel Descalç, Agustí Borrell, va destacar que «persones d'orígens, creences i mentalitats molt diferents s'acosten a Teresa de Jesús i asseguren que se senten identificades amb algun dels seus pensaments, actituds o sentiments». Després de recordar també «la sorprenent actualitat» de la santa d'Àvila, Borrell va reivindicar «la riquesa de la interioritat» com la millor resposta davant la «set d'espiritualitat, de sentit i de felicitat que mostren ara els nostres contemporanis».

Com a conclusió, el religiós català va convidar tothom a «mirar-se per dins amb els ulls de Teresa», per descobrir «aquell castell de la interioritat habitada, i obrir-ne les portes a través de la pregària, el diàleg d'amistat amb el Déu proper que podem trobar en Jesús de Natzaret, perquè s'ha fet un de nosaltres». I ja en forma de síntesi final, Agustí Borrell va recordar que l'espiritualitat cristiana, de la qual tenim un gran exemple en Teresa de Jesús, és la del «Crist que ens porta cap als altres, cap al compromís de l'amor actiu envers tothom». Aquesta última sessió de treball va donar pas a un festival de cançons sobre santa Teresa, amb el qual es va clausurar el congrés. Lluís Platero i el grup Cor Nou, amb Anna Ludevid i Immanuel Elgström, van interpretar diverses cançons a partir de les seves creacions sobre santa Teresa i el Carmel.

Recerca espiritual en la societat postmoderna

Tot aquest final de la trobada connecta totalment amb el que va ser la primera sessió, el divendres 23 d'octubre al vespre i després de la inauguració amb salutacions del delegat dels Carmelites Descalços a Catalunya i Balears, Àngel Briñas, del provincial del mateix orde del Carmel a la zona ibèrica, Miguel Márquez, del bisbe de Lleida, Salvador Giménez, i del mateix vicari general carmelita descalç, Agustí Borrell. La conferència inicial va anar a càrrec de Josep Otón, doctor en Història i estudis de l'espiritualitat. Va exposar tot allò que expressa «la recerca espiritual en la societat postmoderna». El també catedràtic va assegurar que «el panorama religiós d'ara permet situar la reflexió sobre el pensament de santa Teresa en un context com l'actual, mar-

Santa Teresa de Jesús, escultura de la Sagrada Família.

cat per una nova inquietud espiritual, de cercar Déu, després d'un temps, com va ser la segona meitat del segle XX, que semblava portar-nos cap a un cicle d'indiferència».

Els testimonis, centre d'un congrés molt enriquidor

La jornada del dissabte 24 d'octubre va ser especialment intensa i enriquidora. Al matí, un treball simultani en dos grans grups va servir perquè laics i consagrats oferissin el seu testimoni d'interioritat com a cristians del nostre temps. Dins l'espai dels laics, el director de l'Acadèmia Mariana de Lleida, Joan Viñas, que és doctor en Medicina i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, va assegurar en la ponència marc que «pregària i contemplació omplen de sentit la vida i la societat d'avui». En aquesta línia, després de recordar l'augment de la diversitat religiosa i espiritual els últims anys, Viñas va comentar que «els homes i les dones no som plenament humans si prescindim de l'espiritualitat i la religió, una dimensió que conviu amb la ciència i amb les necessitats físiques». A més, va situar el segell del cristianisme en el fet que «la contemplació ens ha de portar necessàriament a estimar els altres i acostar-nos a ells».

Aquesta taula es va completar amb 4 persones del món laical que van expressar la seva visió de la interioritat a partir de la seva experiència durant la vida. Per exemple, l'artista plàstica Goretti Pomé va assegurar que «l'art és una connexió amb l'interior», alhora que permet «connectar-nos amb nosaltres mateixos».

Anna Ludevid i Immanuel Elgström, del grup musical Cor Nou i també matrimoni, van resumir la seva confluència

Pedagoga de la interioritat

Àngel Briñas

Delegat provincial dels carmelites descalços a Catalunya

La celebració al santuari de Santa Teresina de Lleida del V Congrés d'Espiritualitat, centrat en la figura de santa Teresa de Jesús, ha significat una presa de consciència sobre dues realitats. D'una banda, la realitat social d'indiferència sobre una espiritualitat cristiana i, al mateix temps, una creixent necessitat d'afirmar la capacitat espiritual de la persona amb una tendència forta a subatllar la pròpia autonomia per desenvolupar individualment aquesta dimensió humana. Es detecta un fort allunyament d'una espiritualitat dirigida o imposada i un rebrot intens de recuperar àmpliament l'activitat espiritual per construir adequadament l'avui i el demà de la persona i de la societat.

Juntament amb aquesta plataforma objectiva sobre la qual ens movem, la mirada als místics cristians no deixa de ser un recurs constantment utilitzat des de diferents àmbits, tant creients com no creients. Particularment,

Teresa de Jesús concentra la lectura, l'interès i l'admiració de qui cerca una resposta transparent i engrescadora a les pròpies inquietuds espirituals.

Des de l'exposició teòrica dels ponents i, sobretot, des de la vida concreta dels testimonis que han participat en el Congrés, Teresa ha aparegut com una pedagoga avançada en el recorregut dels camins interiors. La dignitat de la persona rau en la presa de consciència del fet que està habitada per Algú que vol acompanyar-la i ajudar-la en el desenvolupament de totes les seves qualitats. Això demana silenci, coneixement propi, lliurament. És en el diàleg amb aquest Altre que es consuma la maduresa, un diàleg amarat de confiança i de sinceritat. És la relació d'amistat «amb qui sabem que ens estima» la millor manera d'evitar els camins de la frustració i el desencís i de recórrer els de la responsabilitat serena i de la comunió fraterna.

La dimensió social de la persona troba el seu fonament més sòlid en el seu interior. Hom descobreix essencialment com un ésser en relació amb la Presència originant. I d'aquí neix l'autèntica relació, feta de respecte i de comunió, amb les coses i les persones.

Taula de testimonis de laics durant el congrés de Lleida.

en un projecte comú personal i pastoral a partir de sensibilitats espirituals diferents, ella procedent de la Renovació Carismàtica i ell, del moviment apostòlic de Schönstatt. Aquestes realitats, compartides «en experiències amb comunitats de laics on es va discernir la vocació pròpia i comuna de tots dos», van ser per a Anna i Immanuel la clau per «aprofundir en l'oració contemplativa en la vida diària i familiar». Finalment, en el mateix espai, va oferir també el seu testimoni qui escriu aquesta informació.

La vida consagrada va ser igualment protagonista el mateix dissabte. El jesuïta Jesús Renau, en la ponència, va explicar que «la vida interior de cada persona està íntimament vinculada a les opcions i crides que han anat vivint durant la seva vida». En aquesta línia, va assegurar que la vocació a la vida consagrada, «segons els diversos carismes i les situacions viscudes, conforma una vida interior personal molt peculiar i diversa en la qual Déu és la llum que dóna sentit a l'activitat i l'experiència» d'aquesta opció. «La doble direcció, contemplativa i activa apostòlica» va ser una altra qüestió analitzada per Renau, que va definir aquestes dues dimensions com «dues cares de la mateixa moneda».

La taula de consagrats es va enriquir amb els testimonis del sotsprior de Poblet, Octavi Vilà, la dominica de la Presentació Concepció García i la verge consagrada Clara Pujadas. Vilà va situar la vida monàstica cistercenca en la centralitat de Crist a través «de la pregària i el treball, buscant Déu en la Paraula de les Sagrades Escrip-

tures, com també en la Regla de Sant Benet». El monjo també va definir el monestir cistercenc com «una escola de servei diví en què s'aprèn a estimar Déu i compartir aquest amor amb els germans». Per la seva part, Concepció García va basar la seva intervenció en la idea de «contemplar i donar allò que és contemplat, una de les grans línies de la vida dominicana». En el terreny social, va comentar la seva experiència «a la Presó Model de Barcelona», on treballa des de fa 18 anys, «aplicant la imatge evangèlica de ser a la presó i rebre la visita d'algu». Finalment, Clara Pujadas va vincular la seva vocació de verge consagrada a «l'enamorament de Crist i la unió amb ell, lliurada per amor». També va emmarcar la seva vivència de la pregària en la frase de sant Pau: «Ja no sóc jo qui visc; és Crist qui viu en mi» (Ga 2, 20). Igualment va fer seva la coneguda frase de santa Teresa: *Vuestra soy, para vos nació. ¿Qué mandáis hacer de mí?* Una cançó amb aquesta frase, que ressonava en tot el congrés, també la va cantar el grup Cor Nou en la seva taula de laics, com també en el festival de cançó, diumenge al vespre.

El treball simultani dels grups va tenir una segona edició el diumenge 25 al matí. L'escriptora Laia de Ahumada va parlar, en la ponència per a la taula de laics, de la interioritat a partir de l'experiència de Teresa de Jesús. La va relacionar amb la riquesa de les tradicions religioses, que recorren «a la simbologia d'elements com ara aigua, terra, foc i aire, utilitzats també per la santa d'Àvila a l'hora de percebre i experimentar la seva interioritat». En els testimonis, la membre de la Institu-

ció Teresiana Anna Almuni va destacar que Teresa «és una dona del seu temps, sensible al moment històric que li va tocar viure, en una societat plenament en canvi». A més de qualificar-la de «veu profètica», Almuni va concloure que la santa d'Àvila «ens mostra que la seva capacitat de transformació neix del trobament amb Crist, de la sensibilitat, de la pregària, de la història i de l'experiència eclesial».

Per la seva banda, el carmelita seglar i diaca Jordi Lloret va fer un recorregut per la interioritat teresiana en els carmelites seglars. En el moment final de la sessió, va ser especialment colpidora l'explicació que va fer l'últim dels testimonis, Miquel Mora, de la Fundació Ca n'Eva, sobre la mort d'una filla seva per un càncer quan ell tenia 41 anys, «gairebé la mateixa edat que Teresa de Jesús quan caigué greument malalta i veié la llum». Mora va recordar la creació d'un grup de dol l'any 2005 en l'àmbit de Sant Joan de Déu. Va concloure que l'estil de pregària de santa Teresa sempre l'ha ajudat «a buscar amorosament Jesús des del silenci i la contemplació convertits en diàleg amb ell».

En l'espai sobre vida consagrada, la carmelita descalça Anna Boj va dir que «el nostre interior, habitat per Déu, també té pors, sentiments, comoditats i creences que maten en nosaltres la compassió, la fraternitat, la llibertat d'estimar i acollir». En aquesta línia, va afegir que «Teresa ens mostra que només podem créixer en l'Amor i que aquest esdevé la nostra autorealització en Crist». El monjo de Montserrat Joan Maria Mayol va definir el carisma de santa Teresa com una mena de pont

entre l'any del seu cinquè centenari i el proper inici del Jubileu de la Misericòrdia. «El silenci, la presència, l'amor i el costum formen l'entretreixit d'un aventurar la vida al qual Teresa ens convida», va comentar el benedictí. Victòria Molins, teresiana de Sant Enric d'Ossó, va sintetitzar la seva vida a través del seu coneixement i amistat amb Teresa de Jesús, «des de la immersió en la intimitat més profunda del castell interior que som tots, amb *Las moradas* com a llibre de capçalera, fins a una nova etapa, l'actual, que consisteix a descobrir la mística del carrer al costat dels marginats, una nova manera de viure amb Teresa». Finalment, la carmelita missionera Irene Obradors va recordar la figura del fundador de la seva congregació, el carmelita descalç Francesc Palau, per concloure que, del seu coneixement del carisma teresià, «n'ha brotat una gran sintonia amb la seva experiència humana i espiritual especialment per la centralitat de Crist».

La interioritat de l'amistat amb Déu i de la humanització

El moment central del congrés va ser la conferència que el carmelita descalç Javier Sancho, director del Centre Internacional Teresià i Santjoanista (CITeS) d'Àvila, va pronunciar el dissabte 24. Amb el títol *La vida interior segons Teresa de Jesús*, Sancho va repassar les principals dimensions de la relació personal de cadascú amb Déu, des de l'interior que ens fa amics del Senyor però sobretot des d'un camí d'experiència que ens humanitza. «Segons Teresa de Jesús, parlar de l'interior de l'ésser humà, des dels trossos i grandeses que acull la nostra ànima, és parlar d'allò que és més essencial en la vida, d'allò que ens humanitza i ens obre a la comprensió de la nostra veritable dignitat i del sentit de la vida», va explicar.

Javier Sancho va destacar que «Teresa de Jesús ens mostra, en la seva vida i la seva obra, aquella completa realitat de l'interior de la persona humana». També va recordar que, «per a Teresa, és important que visquem centrats en el propi ésser, no pas en la superfície, i que ens asserenem per convertir-nos en amics de Déu». A més, va situar «el coneixement propi, d'un mateix» en el fet «d'obrir-se a l'altre, al qui viu en nosaltres». En el final de la sessió, el carmelita descalç, fill de Burgos, va recordar que «Teresa ens anima a identificar el nostre interior amb el Paradís, amb la casa de Déu», alhora que va subratllar que és bàsic entendre l'amor i la relació amb la divinitat «com un vincle de persona a persona» perquè, només així, podrem entendre que «Déu posa la seva *morada* en cadascun de nosaltres».

I dins la varietat de les activitats, una expressió artística especialment aplaudida va ser la representació del musical *Si Teresa de Jesús voliera hoy*. Va ser el dissabte 24 al Teatre Municipal de l'Escorxador.

La dualitat interior-exterior, com també entre silenci i paraula i entre diàleg humà i pregària per buscar Déu, es va manifestar permanentment en tots els moments d'aquest V Congrés d'Espiritualitat. A Lleida va predominar un ambient d'amistat, de fraternitat i de comunió, des de les riques i variades experiències i sensacions de tots els participants.

Misericòrdia i conversió

El document final és el fruit del treball de tres setmanes i dels tretze grups de treball

Joan Piñol
Redacció

Una Església sinodal que camina unida, sense canviar els ensenyaments de Crist, sense tocar ni una coma de la doctrina, però amb un llenguatge nou i una mecànica nova. El Sínode sobre la família ha deixat aquesta imatge després de més de vint dies de treball (del 4 al 25 d'octubre). Just després d'aprovar per votació el document final del Sínode (la *relatio synodi*) el dissabte 24, el papa Francesc va pronunciar un discurs profund, d'un marcat to programàtic. El Sínode no ha canviat l'ensenyament de l'Església ni tampoc la seva pastoral però ha mostrat un rostre nou, més evangèlic.

«No significa que s'hagin trobat solucions exhaustives a totes les dificultats i dubtes sinó que s'han examinat atentament aquests problemes, s'han afrontat sense por i sense amagar el cap sota terra.» El Papa va resumir així els treballs sinodals on, realment, s'hi van tractar moltíssims temes, fins i tot alguns inclosos a petició dels bisbes i que no estaven previstos com ara el paper de la gent gran a la família, els refugiats i els cristians perseguits. El Sínode ha esbossat una Església en sortida, sense por, oberta a la societat i que afronta els reptes dels temps amb valentia. «Significa haver donat prova de la vitalitat de l'Església, que no té por de sacsejar les consciències anestesades o d'embrutar-se les mans discutint animadament i amb franquesa sobre la família.» Per al Papa, el Sínode no només no ha canviat la doctrina, sinó que fins i tot ha reafirmat el Magisteri amb un llenguatge nou. «Hem intentat obrir els horitzons per superar tota hermenèutica conspiradora, per transmetre la bellesa de la novetat cristiana, a vegades coberta pel rovell d'un llenguatge arcaic o simplement incompreensible.»

En aquest discurs d'una importància històrica evident, el Papa va assenyalar com a principal punt del Sínode la inculturació de la doctrina catòlica. Les diferents perspectives que s'han evidenciat entre els pares sinodals de continents diferents i cultures diferents són un repte. «La inculturació no debilita els valors veritables sinó que mostra la seva veritable força perquè s'adaptin sense mutar-se, és més, transformen les diferents cultures.» El Papa va ressaltar la llibertat del debat, la seva obertura de mires, la franquesa, la valentia de tractar els temes sense subterfugis. Davant de les incerteses sobre les decisions finals que prendria el Sínode, Francesc ha assenyalat l'esperit i el mètode per davant de les resolucions concretes.

Document final

La *relatio* final ha acabat sent un document més curt del previst però

El Papa Francesc en la pregària inicial davant l'Assemblea del Sínode, flanquejat pels membres de la secretaria.

també més profund. A diferència del document final del Sínode extraordinari de l'any passat, aquest cop el llenguatge és més religiós, més espiritual. La metodologia perfeccionada del Sínode ha donat com a resultat un document més compacte que ha agradat molt als pares sinodals. Prova d'això és que s'ha aprovat per una majoria pràcticament unànime. Es van votar un per un els 94 punts del document i calia arribar a una majoria de dos terços. Com que votaven 265 persones, la majoria se situava en 177 vots. Excepte quatre paràgrafs, relatius als divorciats que s'han tornat a casar, tota la resta s'ha aprovat amb més del 90% de vots favorables. De fet, cinc punts han estat adoptats per unanimitat i 38 punts amb menys de 5 vots en contra. Respecte el 2014, és evident que el consens és molt més elevat.

El document reflexiona sobre moltíssims temes. Ecologia, immigració, refugiats, economia, dol en família, gent gran, vídues, solters, dones, violència de gènere, els abusos sexuals

PAPA FRANCESC:
«No significa que s'hagin trobat solucions exhaustives a totes les dificultats i dubtes sinó que s'han examinat atentament aquests problemes i s'han afrontat sense por»

«El primer deure de l'Església no és distribuir condemnes sinó proclamar la misericòrdia de Déu i cridar a la conversió»

en l'Església, les famílies monoparentals, la preparació al matrimoni, la preparació dels sacerdots en temes de família, etc. Algunes qüestions s'han inclòs per desig dels grups de treball (solters i dones), altres s'han aprofundit més (com la condemna a la teoria de gènere), altres s'han reduït d'espai (problemàtica del divorci) i en moltes s'hi ha afegit la referència a la Bíblia (família tradicional).

El document final és el fruit del treball de tres setmanes a l'assemblea general (en presència dels gairebé 300 pares sinodals) però, sobretot, dels tretze grups de treball estructurats per idioma. Els documents d'aquests cercles menors demostren fins a quin punt s'ha modificat el document inicial de treball. Els grups van proposar la impressionant xifra de 1.355 esmenes. En total, a l'aula hi va haver-hi 328 intervencions de bisbes i cardenals. Els treballs han suposat 54 hores de reunió en assemblea i 36 hores dels grups de treball. De fet, l'esborrany de la *relatio* final va rebre 248 esmenes supletòries.

Les rodes de premsa diàries evidenciaven la catolicitat del Sínode. Aquí tres cardenals de tres continents: Ouédraogo (Burkina Faso), Salazar (Colòmbia) i Nichols (Anglaterra).

Divorciats tornats a casar

Les conclusions dels grups de treball són especialment importants per entendre la resolució final sobre els divorciats que s'han tornat a casar civilment *a posteriori*. L'any passat, a l'inici del Sínode extraordinari, el cardenal emèrit alemany Walter Kasper va proposar un camí penitencial perquè aquestes persones, sota certes circumstàncies, poguessin rebre la comunió alguns cop l'any i ser perdonats en confessió, tot assegurant la comunió espiritual la resta de l'any. Aquesta proposta ha aixecat diversos suports, sobretot entre els episcopats alemany, belga i francès mentre altres bisbes s'hi oposaven.

Els tretze documents de treball dels cercles menors deixaven un panorama clar: la coneguda com a proposta Kasper no obtenia cap suport. Cap grup va mostrar-se favorable a l'accés generalitzat a la comunió. Els tretze documents es poden agrupar en quatre tendències: cinc grups van mostrar-se obertament en contra de canviar la doctrina actual, cinc més no es pronunciaven amb claredat, dos proposaven el camí penitencial individual sota autoritat del bisbe i sense comunió mentre que únicament un grup es mostrava favorable implícitament a estudiar la comunió.

En la *relatio*, hi ha tingut molt de pes el document presentat pel grup de parla alemanya. En aquest cercle hi havia el cardenal Müller, prefecte de la Congregació de la Doctrina de la Fe i favorable a mantenir la doctrina actual, juntament amb cardenals moderats com Schönborn, però també hi havia el mateix cardenal Kasper. El grup va poder superar aquestes diferències i arribar a un consens per unanimitat, cosa que va tenir una repercussió essencial al Sínode. En un text especialment dens, el grup advocava per mantenir la doctrina expressada per Joan Pau II a l'exhortació apostòlica *Familiaris consortio* de 1981. Després conferia al bisbe la responsabilitat de concloure sobre cada cas, amb l'acompanyament d'un sacerdot proposant criteris concrets.

El document final de tot el Sínode beu especialment del document ale-

Les pauses s'aprofitaven per prendre un cafè i xerrar. El Papa amb l'arquebisbe de Nova York, el cardenal Dolan.

many. Es reafirma de manera total la indissolubilitat del matrimoni tot destacant que allò essencial és protegir els fills afectats per un divorci i acollir plenament els divorciats. Ara bé, sobre la pastoral, el Sínode es reafirma en l'ensenyament de sant Joan Pau II i copia literalment un fragment de la *Familiaris consortio* on el Papa advo-

L'Església abandona el llenguatge negatiu amb els divorciats, proposa una acceptació plena i reafirma la indissolubilitat i la doctrina de Joan Pau II

cava per un camí de discerniment personal no pas per combregar sinó per viure plenament dins l'Església. La novetat d'aquest Sínode resideix en dos aspectes. Primer, l'autoritat sobre aquest discerniment serà de cada bisbe (no de cada sacerdot però tampoc de cada conferència episcopal). Segon, s'enumeren alguns criteris com ara com s'han comportat els divorciats amb els seus fills, si van intentar la reconciliació, si hi ha fills d'una nova relació, etc.

Reafirmació doctrinal

En resum, l'Església abandona el llenguatge negatiu i de condemna amb els divorciats, proposa una acceptació plena, que participin en la vida comunitària i proposa posar fi a les diferències en temes litúrgics, socials, pastorals i institucionals. Ara bé, hi ha una reafirmació absoluta de la doctrina de la indissolubilitat i de la doctrina de Joan Pau II i Benet XVI. Ara l'accés al camí penitencial queda més clar, amb criteris concrets i una forma específica però no es parla en cap cas de comunió. De fet, l'únic lloc on s'anima «a trobar en l'Eucaristia l'aliment per sostenir-los» és per als divorciats que es mantenen fidels i no s'han tornat a casar. De fet, el document final fins i tot conté una reafirmació absoluta de l'encíclica de Pau VI *Humanae vitae*, molt controvertida en el seu moment. El punt sobre l'obertura a la vida i el suport a l'ensenyament de Pau VI només va tenir sis vots en contra. El Sínode també va aprovar un punt en què es reafirma la doctrina sobre l'homosexualitat, cridant a l'acceptació d'aquestes persones però sense reconèixer un enllaç matrimonial. Uns se sentiran decebuts per massa poc, altres alarmats per massa. El Papa assenyala el camí: reafirmació contundent de la doctrina però llenguatge nou. «El primer deure de l'Església no és distribuir condemnes sinó proclamar la misericòrdia de Déu, cridar a la conversió i conduir tots els homes a la salvació.»

Nou dicasteri per a la vida, els laics i la família

La Santa Seu fusionarà els pontificis consells per la família i pels laics en un sol dicasteri. Els dos departaments s'agruparan en un sol «ministeri» que tindrà competències sobre laic i família. Igualment, s'annexarà al departament l'Acadèmia Pontifícia per a la Vida, que s'ocupa dels temes bioètics i relacionats amb la defensa de la vida. Pròpiament aquesta acadèmia no quedarà fusionada perquè té entitat pròpia (hi participen cristians de confessió no catòlica) i és de tarannà consultiu. Segurament, fins a principis de l'any 2016 no es coneixeran més detalls de l'organització.

Aquest «super dicasteri» és un dels fruits del Sínode i l'anunci el va fer el Papa en persona als bisbes reunits a Roma. El dijous al matí es va dirigir als tres-cents membres de l'assemblea general del Sínode per explicar-los la decisió. Tot i així encara es preveu que passi un temps abans no es posi en marxa aquest dicasteri. El Papa ha creat una comissió per tal d'estudiar l'encaix jurídic, canònic i funcional d'aquest nou dicasteri. També va

anunciar que la decisió d'erigir aquest nou departament es prendrà de manera definitiva a la reunió del Consell de Cardenals que tindrà lloc al desembre. Aquest Consell està format per nou cardenals, un per cada continent, més el secretari d'Estat i el governador del Vaticà. De fet, el principal objectiu d'aquest Consell és estudiar la renovació de la cúria vaticana.

Una de les incògnites que cal resoldre és qui encapçalarà aquest nou dicasteri. Ara el Pontifici Consell per als Laics el dirigeix el cardenal polonès Stanislaw Rylko (de 70 anys) i el Pontifici Consell per a la Família l'arquebisbe italià Vincenzo Paglia (també de 70 anys). També caldrà nomenar els secretaris per a les diferents seccions i reorganitzar el personal. Això sí, encara no està clar si el nou ministeri prendrà la forma de congregació o de pontifici consell. Molts pares sinodals esperen que el nou dicasteri s'ocupi de posar en pràctica les resolucions del Sínode. Tot fa pensar que el nou departament tindrà un paper molt rellevant en el futur.

Multiculturalitat i conclusions sinodals (1)

Ramon Ollé

Ha acabat el Sínode de Bisbes. Ha conclòs l'assemblea ordinària d'aquest diumenge amb un document que no només reflecteix les idees i reflexions sobre la família a partir de l'*instrumentum laboris*, sinó també les reflexions que s'han donat en el si dels cercles menors, les aportacions del diferents observadors i les de les famílies i teòlegs convidats. Sense oblidar en cap cas l'homilia del papa Francesc en la missa de tancament d'aquest esdeveniment eclesial. Tancar el Sínode vol dir que s'acaba el període de reflexió que comprèn des de la preparació de l'enquesta inicial de l'assemblea sinodal extraordinària de l'any passat, fins a la seva reflexió específica, passant per l'*instrumentum laboris* de preparació i tot el procés de l'any 2015 amb el Sínode Extraordinari. Tot plegat amb un interregne entre totes dues reunions sinodals de prop d'un any. Sens dubte, ha estat la reunió sinodal més llarga de l'època moderna a l'entorn d'un tema cabdal com és el de la família.

Però per il·lustrar-lo d'una forma més precisa, ens cal fer una breu síntesi del que ha passat en aquesta última setmana per arribar a un document de consens des de posicions tan diverses com les de diferents idees pastorals, mantenint una unitat de criteri teològica, des de diferents àmbits culturals i des d'una pressió mediàtica de vegades originades pel mateix entorn del Sínode.

Un primer aspecte que no podem obviar és que el Sínode ha aplegat tot el planeta. Aquest fenomen global pensat per a l'economia i l'intercanvi de mercaderies no ho és per a les cultures. Cada una d'elles té les seves arrels en el territori, en el costum, en la pròpia legislació i en la pròpia llengua. Això fa que es tradueixi en formes molt diferents d'entendre la família més enllà dels criteris vistos des d'una òptica occidental o europea. Per tant, el Sínode ha hagut de fer front a aquestes realitats tan diverses.

Els reptes de la diversitat cultural

A títol d'exemple, cito el sentit de «família missionera» expressat per la família Díaz, de Colòmbia, i el sentiment que en les males relacions en el matrimoni, origen de separacions i divorcis, el maltractament emocional era el que tenia més incidència. Per a la senyora Agnès Offiong, de Nigèria, ens podem atrevir a dir que l'home és el cap de família, mentre que la dona n'és el cor; quan el cor para de batejar, la família mor perquè els seus fonaments es mouen i es destrueix la seva estabilitat. El pare Garas Voulos, procedent d'Egipte, es preocupava pels matrimonis mixtos, sobretot els contrets amb musulmans, perquè hi ha la presència de profundes diferències. El preocupava, en definitiva, «una antropologia cultural i religiosa

profundament diversa». Per al matrimoni català Gay-Rosell, la dignitat de la persona és única, exclusiva, intransferible i ha de ser la base de l'ordenament jurídic dels països. Per a la senyora Harries, d' Austràlia, els nens de les comunitats indígenes formen part d'un grup heterogeni, no amb una mare i un pare. La visió d'una Església institucionalitzada ha d'incorporar el diàleg intercultural de manera que no violi la cultura dels indígenes australians. Per a la senyora Salim, de Bagdad, el problema de la família és «el suport que representa per a la resta de la humanitat la gent que pateix i que són perseguits per causa de la seva religió, que pateixen desplaçaments

Aquestes han estat perspectives que ens demostren les diferents sensibilitats per als diferents tipus de famílies segons els ambients on es mouen

on la persecució els fa sentir que la seva fe creix». Per a la família Porras, de Costa Rica, els eixos prioritaris són el «trípode informatiu per oferir als adolescents una formació a l'hora d'estimar el discerniment, estimar en parella d'home i dona i estimar en la donació sexual». A tall d'exemple, aquestes han estat perspectives que ens demostren, pel que fa a les bases eclesials, les diferents sensibilitats per als diferents tipus de famílies segons els ambients on es mouen. Davant d'aquest escenari, com ha donat el Sínode respostes a visions locals tan específiques i diverses?

(La setmana vinent publicarem la segona part d'aquest article)

Església en sortida

Església en estat de Sínode

Leticia Soberón

Sínode: caminar junts —laics, pastors, Bisbe de Roma— és un concepte fàcil d'expressar amb paraules, però que no és tan fàcil de posar en pràctica. Així definia Francesc el Sínode el 17 d'octubre, commemorant els 50 anys d'aquesta institució. Va ser un discurs que serà llegit, rellegit i consultat en el futur com a punt d'inflexió en la manera com l'Església dialoga al seu interior. És una novetat extraordinària, i ens exigirà sortir de la nostra «zona de confort». Els pastors hauran de dialogar molt més entre ells i obrir-se als laics. I nosaltres haurem d'avançar en la formació en la fe, en la corresponsabilitat i en la participació activa en el diàleg i la missió de l'Església. Tot plegat de forma habitual i permanent.

«El món en què vivim, i al qual estem cridats a estimar i servir també en les seves contradiccions, exigeix de l'Església potenciar les sinergies en tots els àmbits de la seva missió. Precisament el camí de la sinodalitat és el camí que Déu espera de l'Església del tercer mil·lenni.»

Francesc assenyala que tots els Papes, des de Pau VI, han volgut que el Sínode expressi la comunió eclesial, sobretot entre els pastors i amb el Papa; i han desitjat un avenç en aquesta línia. Així que Bergoglio fa un pas més: vol que aquesta manera de deliberar plegats sigui habitual, s'ampliï i inclogui els laics, des de les Esglésies locals i conferències episcopals, fins a l'escala universal que es dona a la Santa Seu.

«Una Església sinodal és una Església de l'escolta, amb la consciència que escoltar és més que sentir-hi. És una escolta recíproca en la qual cadascú té alguna cosa per aprendre. Poble fidel, Col·legi Episcopal, Bisbe de Roma: un en escolta dels altres; i tots en escolta de l'Esperit Sant, l'Esperit de veritat.»

Per portar l'aigua al meu molí, afegeixo que la cultura digital ajuda extraordinàriament en aquest procés. I cal aprofitar-la.

La sinodalitat de l'Església és una autèntica evolució, bellament evangèlica.

El celibat, un apunt històric

La renúncia a la vida conjugal té arrels profundes en el cristianisme

Eduard Brufau

Des dels primers segles, l'Església sempre ha considerat el celibat —és a dir, la renúncia a contraure matrimoni i, per tant, l'abstinència de relacions sexuals— com un acte lliure de donació total a Déu. En el catolicisme aquest estat de vida és el propi dels monjos, dels religiosos i, a diferència de la majoria de confessions cristianes, també dels sacerdots. Segons el Catecisme de l'Església catòlica, els preveres estan cridats «a consagrar-se sense divisió al Senyor (...) i es lliuren enterament a Déu i als homes. El celibat és un signe d'aquesta vida nova al servei de la qual és consagrat el ministre de l'Església» (n. 1.579).

Aquesta abstinència s'ha d'entendre dins de la crida general adreçada a tot fidel a viure en la castedat: «Els casats són cridats a viure la castedat conjugal; els altres, a practicar la castedat en la continència» (n. 2.349).

Desenvolupament al llarg dels segles

Històricament el celibat és un tret específic de la religió cristiana que no era practicat ni en l'ambient religiós on aquesta va néixer —el judaisme— ni en el món on es va expandir —el paganisme grecoromà—. El primer cèlibe en la vida de l'Església va ser Jesús mateix. La seva abstinència per força havia de ser incompresa en el context jueu de l'època, que la veia contrària al manament de Déu de créixer i multiplicar-se.

Entre alguns dels primers cristians aquest model celibatari va ser començat a practicar com un aspecte important dins d'una vida plenament ascètica, que també incloïa la pregària freqüent, la pobresa i el dejuni. Per mitjà d'aquesta renúncia, alguns cristians realitzaven un oferiment total de la seva persona a Déu en cos, ànima i esperit. D'aquesta manera feien seu l'abaixament total de Crist fins a la creu. A poc a poc, aquesta vida de renúncia que alguns cristians feien per iniciativa personal es va anar estructurant d'una manera col·lectiva fins a acabar desembocant en el monaquisme.

El celibat sacerdotal és un tret distintiu de l'Església catòlica respecte de la resta de confessions

Però així com des del començament el celibat ha estat una part irrenunciable de la vida monacal, no ha estat sempre així en el cas dels ministeris eclesials; a tall d'exemple, és ben conegut que sant Pere, el primer Bisbe de Roma, estava casat. Pel que fa al sacerdoti no és fins al segle IV que apareixen els primers documents, concretament les actes dels concilis d'Elvira i Cartago, que associen el celibat amb el ministeri de prevere. Així, progressivament, en el cristianisme occidental al llarg de l'alta edat mitjana s'anirà generalitzant el celibat sacerdotal, mentre que el cristianisme oriental continuarà admetent, com encara fa avui, el matrimoni dels sacerdots. Va ser finalment al segle XI, amb la reforma gregoriana, que l'Església llatina va confirmar la disciplina del celibat per als sacerdots i

la va fer definitivament prescriptiva. Amb aquesta mesura l'Església va posar l'èmfasi en l'aspecte de servei i renúncia del sacerdoti en un moment en què era freqüent la compra de càrrecs eclesials i l'ús dels ministeris eclesials com a mitjà d'ascens social i d'obtenció de poder polític.

Una tradició no generalitzada

Des de llavors el celibat sacerdotal és un tret distintiu de l'Església catòlica que la diferencia de la resta de confessions cristianes. En l'Església ortodoxa, i en la majoria d'Esglésies orientals, els homes casats poden ser ordenats sacerdots, i aquesta ha estat tradicionalment la pràctica més habitual des de fa segles. Tanmateix, l'home solter que s'ordena ha de renunciar a contraure matrimoni. Pel que fa als bisbes, han de ser cèlibes, i per tant han de ser escollits d'entre els sacerdots no casats o preferentment d'entre els monjos. A Orient, doncs, el celibat està molt associat d'una forma gairebé exclusiva a la vocació monàstica. Pel que fa a les diverses confessions protestants, en la majoria de les quals el monaquisme és inexistent, el celibat no és cap requisit per exercir els ministeris eclesials i tant els sacerdots com els bisbes solen ser homes casats.

Ara bé, encara que el celibat prescriptiu per als sacerdots és propi del catolicisme, dins de la mateixa Església catòlica trobem excepcions a

aquesta norma general. Aquest és el cas del catolicisme de ritu oriental que, pel fet de mantenir la litúrgia i les tradicions pròpies d'Orient, també ordena amb normalitat homes casats com a sacerdots. Una altra excepció són els anglicans que els darrers anys han entrat a formar part de l'Església catòlica i per als quals el papa Benet XVI va crear l'any 2009 un ordinariat personal; el Vaticà admet que els sacerdots casats originàriament anglicans puguin continuar exercint el ministeri presbiteral dins de l'Església catòlica. Fins i tot, segons la constitució apostòlica *Anglicanorum coelibatus*, es poden admetre «cas per cas a l'orde sagrat del presbiterat també homes casats» (VI, 2).

Per a l'Església catòlica el celibat dels sacerdots és una riquesa que aporta fruits valuosos i que té segles de tradició, tot i que no es tracta d'una norma absolutament general, a causa de les excepcions que acabem de veure. Si bé no és cap dogma, el celibat està considerat una disciplina important i necessària per a la majoria de sacerdots. La singularitat que en aquest tema manté l'Església catòlica respecte de les altres confessions cristianes és una qüestió destacada en les relacions ecumèniques. Les grans tradicions d'Orient i d'Occident divergeixen pel que fa al celibat sacerdotal, però conflueixen lluminosament en el fet de considerar el celibat com a absolutament irrenunciable per a la vida religiosa i monàstica.

Pelegrinatges 2015

De l'1 al 10 de desembre Terra Santa al complet: Israel i Jordània

Pelegrinatge de 10 dies organitzat amb les parròquies de Sant Pau i Sant Josep de Girona.

Vols directes El Al. Tot inclòs. Alta i baixa Galilea, Haifa, Vall del Jordà, mar Mort, Jerusalem, Betlem + Mont Nebo, Madaba, Petra i desert Wadi Rum.

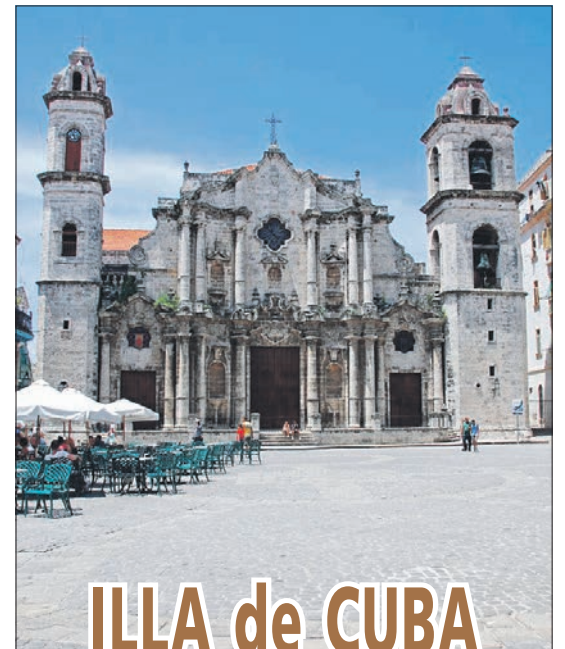

Llums de Nova York

Del 2 al 7 de desembre

Ruta cultural per gaudir dels llums de Nadal a Manhattan, missa gospel a Harlem, sopar amb jazz en directe, sopar-creuer pel Hudson, mirador del Top Of The Rock, eucaristia a la catedral de Sant Patrici i totes les visites imprescindibles per conèixer la ciutat.

Com sempre, tot inclòs i amb guia acompanyant des de Barcelona.

ILLA de CUBA

Del 2 a l'11 de març

De l'Havana a l'orient

Pelegrinatges 2016

TIMKAT

Del 12 al 23 de gener

Etiòpia. Cristianisme etiop. Celebració de l'Epifania Timkat a la Jerusalem africana - Lalibela.

Encara no has contemplat la posta de sol des dels turons de Bezawit a Bahr Dar? Has passejat juntament amb els pastors tot anant a les cascades del Nil Blau?

Vols festejar la celebració de la Santíssima Trinitat a les esglésies més amagades del llac Tana?

T'imagines compartir la nit a les carpes del Timkat juntament amb els sacerdots i dabtaras? Ja pots fer la teva inscripció.

Terra Santa amb residències religioses franciscanes

Del 10 al 17 febrer

Pelegrinatge de 8 dies: Galilea, Jerusalem i Betlem.

Allotjament a Casa Nova de Tiberíades i Casa Nova de Betlem. Vols directes El Al.

PREU ESPECIAL DE TEMPORADA BAIXA: 1.298 €

(grup de mínim 40 persones i cotització divisa 1 €=1,15\$)

Tot inclòs.

Punt de vista

Antonio Rivas

Coordinador de Formació i Gestió de Projecte Esperança Adoratius

Allargar la mà

Des del Projecte Esperança d'Adoratius, fa quinze anys que treballem al servei de les dones víctimes de tràfic de blanques. Aquesta perspectiva ens permet acumular no només un nombre (més de 700) de dones ateses, sinó una perspectiva dels canvis que ens han conduït a la situació actual.

En aquest temps, hem avançat enormement, tant en termes de presència social i d'ubicació en l'agenda política com en qualitat d'atenció a les víctimes. Avançada la batalla de la comprensió teòrica del fenomen, continuem trobant-nos amb grans necessitats, que només la feina de cada dia amb la dona, ens permet identificar.

La realitat d'aquestes víctimes invisibles crida a la participació d'uns agents socials capaços de generar la confiança que permeti trencar la barrera de la por. Els setanta-tres casos identificats durant l'any 2015 ens parlen del nostre rol com a pont, en coordinació amb FCSE, altres institucions públiques o ONG per aconseguir allargar la mà que la dona víctima entengui com una ajuda, incondicional i gratuïta. Durant aquest any les dones amb les quals hem intervingut ens continuen explicant realitats específiques i irrepetibles. No hi ha perfils, hi ha històries de vida, amb les quals comprometre'ns i

treballar. Aquesta realitat sorgeix de col·locar la dona al centre de la intervenció, i de desplegar, des del departament educatiu, un procés pautat, amb suport residencial i/o ambulatori, que busca compassar i acompanyar la relació, la proposta educativa de l'equip amb la realitat de les dones. La paciència, l'escolta incondicional i l'acompanyament educatiu permet dissenyar projectes individualitzats, única manera de donar resposta individual a un problema que és únic en cada cas.

Continuem lluitant en un ecosistema de drets minvants, socials i laborals. La manca d'una llei integral contra el tràfic continua

generant una dispersió normativa i una pèrdua de coherència en la globalitat del sistema de drets. La feina ja no és la palanca per a la inserció. L'equip continua lluitant per generar i respectar les capacitats de les dones en un sistema laboral que ha estabilitzat la precarietat i que la comença a normalitzar.

Malgrat la complexitat de la seva situació, tant en termes jurídics, les dificultats de salut física i psíquica i les oportunitats laborals precàries, continuem creient en la fortalesa de les dones amb les quals treballlem, en la seva capacitat de resiliència i en l'Esperança compartida per un món millor.

Saber escoltar

Joan Guiteras i Vilanova

Degà del Capítol Catedral de Barcelona
secretaria@catedralbcn.org

L'abús de la beguda

Un expert en pedagogia deia, no fa gaires dies, en una publicació, que els joves s'emborratxaven molt i que, cada vegada, ho feien en edat més aproximada a l'inici de l'adolescència. Afegia, tanmateix, que això no era admirable, donat que els adults també abusen de l'alcohol. Aquest fet doble és notori. Uns i altres beuen massa. Quelcom que forma part de la gola. Una realitat trista, tant pel fet de perdre el coneixement com pel de malmetre la salut. L'efecte del vi es paga tant en la conducta personal com en la social. L'excés de vi crea esclaus i malalts. I la societat, a través de la Seguretat Social, ha d'aportar més diners per a la salut que podem no haver espatllat.

El tema del vi apareix reflectit a l'Escriptura, especialment a l'Antic Testament. Beure massa ha estat un mal de totes les èpoques. I, una vegada i altra, els homes de seny han hagut d'advertir els contemporanis. Han hagut de recordar el bon ús dels béns de la creació.

En el llibre dels Proverbis s'hi llegeix: «De qui són els ais? De qui són els uis? De qui les baralles? De qui els gemecs? A qui van a parar les garrotades? Qui té la mirada enterbolida? / El qui s'engormandeix amb la beguda, que no para de fer el tastavins. No miris el vi quan vermelleja, quan fa l'ullet dintre la copa. Tan suau com és quan entra, i acaba mossegant com una serp, picant com l'escurçó. / Els teus ulls veuran quimeres, i no sortiran més que incoherències. Et sentiràs com bressolat en alta mar, com si et gronxessis en el pal major. / M'han pegat, però no em fa mal! M'han estovat, però no me'n sento! Quan m'acabaré de desvetllar? Encara tornaré a demanar vi.»

A propòsit de...

P-J Ynaraja

Capellà del Montanyà
ynaraja@gmail.com

Safrà

El propòsit de la nostra excursió era anar a buscar bolets. Reconec la meua antipatia per tota mena de fongs que em ve de lluny, des de la infantesa, que ja són anys. En aquell temps i on jo vivia no existia l'afició per aquests vegetals, que no tenen ni flors ni fulles, que poden ser tòxics i, fins i tot, mortals. Cal afegir que durant molt de temps he cregut i he dit que no s'esmenten a la Bíblia, cosa que avui rectifico. Amb aquest estat d'ànim, el lector ja comprendrà que del meu passeig per aquest bosc en vaig treure poc profit. Caminar per la muntanya en aquesta època de tardor suposa gaudir dels colors variats i enlluernadors de molts arbres. N'hi ha que mantenen la verdor, altres es tenyeixen de vermell, taronja o groc. Ja sé que no es tracta de tenyit, sinó més aviat del destapament de pigments ocults. Jo, preferentment, mirava a terra amb poques esperances de trobar-hi res.

Hi veia unes pedres molestes entre les quals despuntaven nombrosos fongs que no eren comestibles. Va canviar una mica la configuració del bosc i, quan vaig arribar als paratges amb herba abundant, em van sorprendre les corol·les gracioses de *Crocus violacis*. No sé anomenar-les adequadament perquè n'hi ha tantes i els meus coneixements de botànica són tan escasos que em limito a anomenar-les així. Els he vist en molts llocs, al Pirineu i a Covadonga, al bosc de la Quinta, a Burgos i aquell dia al Prepirineu. Les fulles d'aquesta planta són gairebé invisibles. La flor seductora surt de terra com un do que m'ofereix la naturalesa, com si Déu m'hagués disposat que, pel camí monòton, en gaudís del color i la forma estilitzada. El violeta preciós trenca la uniformitat amb els estigmes d'un vermell viu i uns filets disciplinats que contrasten amb els pètals que s'elevan amb una línia gòtica elegant. Només els contemplo perquè sé que són tòxics.

En aquell moment em va venir al cap una flor semblant a aquestes i que conec des de la meua infantesa: el safrà. En aquell temps les cultivava un bon carmelita de Burgos.

Molt més tard vaig saber que s'esmenta a la Bíblia, concretament, al Càntic dels Càntics. Diu: «Els teus recs són un paradís de magraners amb fruits saborosos, amb hennes i nards, nard i safrà; canya aromàtica i cinnamom...» (4,11 ss).

Per a nosaltres el safrà és una espècia, *Crocus sativus* n'és el nom científic. És un condiment predilecte de la nostra paella. Del text es dedueix que, per a l'Israel d'aquell temps, era un perfum. Desconec si avui s'utilitza en la composició complexa de les fragàncies més cares. Es tracta de l'espècia més cara. Per aconseguir un gram de safrà calen 150 flors, per això a Espanya, que n'és el productor principal, té un preu car que ronda els 3.000 euros el quilo. Antigament també es cultivava a Catalunya i ara m'assabento que es pretén reintroduir-lo als llocs on abans era una font de riquesa.

Signes d'avui

Lluís Serra Llansana
llserrall@gmail.com

Profetes de l'alegria de l'evangeli

El papa Francesc ha realitzat 20 viatges apostòlics, la meitat dins d'Itàlia, l'altra meitat fora. L'elecció de les destinacions no és ingènua. Sap on va i per a què hi va. El primer va ser a Lampedusa, lloc símbol d'una realitat sagnant del nostre temps. El darrer ha aglutinat una sèrie d'objectius de gran profunditat: estímul en el renéixer espiritual de Cuba, reconciliació entre Cuba i els Estats Units, diàleg amb els presidents, reflexió als centres de poder com l'ONU i el Congrés nord-americà, presència en la trobada mundial de les famílies a Filadèlfia, atenció al clergat, a les religioses i religiosos, als joves, a les realitats interreligioses, visita a col·lectius de la perifèria com els sense sostre, immigrants, víctimes d'abusos sexuals, presos...

Les darreres paraules de Jesús recollides en el Nou Testament, concretament en els Fets dels Apòstols, són molt reveladores: «Però vosaltres, quan l'Esperit Sant vindrà damunt vostre, rebreu una força que us farà testimonis meus a Jerusalem, a tot Judea, a Samaria i fins a l'extrem de la terra» (1,8). Els cardenals, a impulsos de l'Esperit, van anar a buscar el papa Francesc «gairebé a la fi del món». Ara ell, des del cor del Vaticà, es llança en els seus viatges apostòlics fins a l'extrem de la terra. En la seva exhortació apostòlica *Evangelii gaudium* afirma: «L'Església "que surt" és una Església amb les portes obertes. Sortir cap als altres per arribar a les perifèries humanes no implica córrer cap al món sense rumb i sense sentit» (46). No es tracta d'una planificació estratègica dels viatges, sinó de l'anunci joiós de l'Evangeli, i mostra proximitat amb les persones, especialment de les que pateixen més.

Les seves paraules són convinçants perquè sorgeixen d'un testimoni. Seria una llàstima que les aportacions vives i profundes quedessin emmagatzemades als racons del núvol digital sense haver calat al cor dels cristians, de les persones de bona voluntat. Escoltar atentament les seves paraules ens permet

Un testimoni parla amb les seves paraules i amb els seus silencis, amb els seus gestos i amb la seva proximitat

sentir-nos en comunió amb els cristians d'altres països, amb les seves inquietuds i problemes, amb els somnis i esperances... Meditar en el nostre cor aquests textos, que l'editorial Claret acaba de posar al nostre abast a

través del llibre *Misionero de la Misericordia*, ens alimenta la fe, ens enforteix l'esperança i ens impulsa a viure la nostra missió enmig d'un món, assedegat d'espiritualitat.

Reduir les intervencions del papa Francesc a una lectura espiritual no és suficient. Com ell mateix va demanar en l'homilia de la missa de clausura de la VIII Trobada Mundial de les Famílies: «Que Déu ens concedeixi a tots ser profetes de l'alegria de l'Evangeli.» Es tracta d'una crida a viure amb alegria el do de l'Evangeli des del profetisme de cada persona. Només qui porta Jesús al cor en pot ser testimoni. Un testimoni parla amb les seves paraules i amb els seus silencis, amb els seus gestos d'amor i amb la seva proximitat. Un testimoni permet descobrir a través de la seva vida la Vida de Déu.

Zoom

Eduard Brufau

A Alemanya la política oficial d'obertura als refugiats ha provocat irades reaccions de protesta: l'alcaldessa de Colònia, obertament favorable a l'acollida de refugiats, va ser apunyalada i encara es troba hospitalitzada; a Dresden, el moviment d'extrema dreta Pegida va celebrar el seu primer aniversari amb una manifestació de 20.000 persones en què es va apel·lar a les croades i es van exigir deportacions massives.

Finestra a la vida

Victòria Molins, s.t.j.
viqui70@yahoo.es

«Els sobrants urbans i... humans»

Avui he tornat a veure un gest que es repeteix de tant en tant als patis de la presó: un home recollint burilles de terra. M'ha recordat els temps de la meua infantesa quan, després de sentir-li dir mil vegades a la meua mare que del carrer no es collia res del terra, em cridava l'atenció l'actitud, aleshores tan freqüent, d'aquells homes que jo classificava en l'apartat de pobres. Tornant al present: una mica més enllà, l'homenet de la meua història ha obert la tapadora d'un contenidor per veure si hi havia alguna cosa que li interessés.

Mons. Santiago Agrelo: «Beneixo els immigrants que creuen la frontera i és com donar-los l'extremunció»

Vaig recordar les paraules del papa Francesc a *La joia de l'Evangeli* parlant de «sobrants», més que d'exclusos, que em van impressionar molt la primera vegada que les vaig llegir: «Grans masses de la població es veuen excloses i

marginades... Hem donat inici a la cultura del "descart" que, a més, es promou. Ja no es tracta simplement del fenomen de l'explotació i de l'opressió, sinó de quelcom nou: amb l'exclusió queda afectada en la seva mateixa arrel la pertinença a la societat en la qual es viu, perquè ja no s'hi està a sota, a la perifèria, o sense poder, sinó que se n'està a fora. Els exclosos no són "explotats" sinó descartats, "sobrants".»

I jo, en aquell moment, tenia davant meu un d'aquests «sobrants» que, després de recollir unes quantes burilles, treia la seva flassada i tractava de fer-se «el lilit» sota una porxada on passar-hi la nit... Em tornaren al cap les paraules que m'havia dit el dia abans un amic de la presó: «Al carrer, on he passat molt de temps, vius com si estiguessis fora de la societat, com si fossis un rebutjat... Així, almenys, em sentia jo.»

Uns dies abans també m'havien impressionat les paraules de l'arquebisbe de Tànger, Santiago Agrelo, quan, tot parlant en la inauguració del curs de Cristianisme i Justícia, deia: «Quan beneixo els immigrants que creuen la frontera, és com donar-los l'extremunció.»

Per a aquests germans nostres, als quals contemplem horroritzats com intenten passar les fronteres que els separen d'un món desitjat, el seu futur és sovint no el de convertir-se en «sobrants», perquè ja en són, sinó ser llançats com les «sobres» del planeta. En aquests moments recordo sempre Teresa de Jesús, ara que s'ha acabat el seu centenari, quan l'hi arribaven notícies d'injustícia o de patiment humà: «Lloraba con el Señor y le suplicaba remediase tanto mal... Pensé qué podía hacer y... determiné hacer lo poquito que era en mí...»

I això és el que se'ns demana a cadascun de nosaltres: fer allò poquet que estigui al nostre abast, encara que només sigui allargar la mà al qui se sent un fora de lloc en la nostra societat i considerar-lo com un germà. Després, el nostre enginy i la nostra sensibilitat ens dirà què podem fer...

**CERTIFICATS MÈDICS
CARNET DE CONDUIR
NÀUTICA I ARMES**

CENTRE MÈDIC PLAÇA MOLINA

DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA

Membre de la Societat Espanyola de Medicina Marítima

- COTXE, MOTO I CICLOMOTOR
- PSICOTÈCNICS
- LLICÈNCIA D'ARMES
- LABORALS I ESCOLARS
- NÀUTICA

INFORMEU-VOS-EN:

Tel. 932 188 826
Mòbil: 639 474 741
c/ Balmes, 281, entr. 2n
08006 Barcelona

De 10 a 13 h i de 16 a 20 h

Les persones que es presentin amb un exemplar de *Catalunya Cristiana* tindran un descompte de 10 euros

Esqueles a Catalunya Cristiana

Tel. 934 092 810

Des del monestir

Una humil persona

L'octubre, temps de tardor, ens ha portat com cada any el record de l'afusellament del nostre president Lluís Companys i Jover, el dia 15. Enguany ha fet setanta-cinc anys. A mi també em porta el record tan estimat de l'afusellament del meu avi, Lluís Solà Padró, el dia 20, ara fa setanta-sis anys.

Hi ha un tret que em sorprèn especialment en els últims dies de la vida del president i en la seva mort. La humilitat. Com deia santa Teresa —Lluís Companys va caure precisament el dia de la seva festa—, «la humilitat és caminar en la veritat» (*Moradas* VI,10,7). Hom ha fet notar, també, que el president va morir pobre, virtut

molt apreciable en qualsevol servidor de la cosa pública. Va començar ric —venia d'una casa benestant del camp català— i va acabar pobre. És a dir, no es va lucrar amb el seu càrrec. Però em quedo amb la humilitat, com a virtut especialment humana i cristiana. Escrivia, en efecte, a la seva dona, Carme Ballester: «Me sento serè i tranquil. És Déu que ha posat les coses i les decisions per donar-me aquest destí i m'omple d'una serenitat extraordinària. Li dono les gràcies puix havent tots de fer el mateix camí, m'ha reservat una fi tan hermosa, per Catalunya i els meus ideals, que revaloritza la meua humil persona.» Em va sorprendre el darrer film sobre la seva

persona emès recentment per TV3, *Tretze dies d'octubre*, sobretot el moment previ a l'afusellament en què participa, servint-hi, en la darrera missa, combregant devotament. Em va fer pensar en una cosa que sovint oblidem: els cristians autèntics no saben que ho són. És ben bé allò «que la mà esquerra no sàpiga què fa la dreta» (Mt 6,3).

Sé que, des dels nostres àmbits eclesials, se li ha atribuït amb freqüència tota mena de coses indignes, que no vull ni concretar ara i ací. Li'n demano perdó i li agreixo el seu testimoniatge de serenitat i d'humilitat, perquè la seva mort, bella i noble, segella la nostra dignitat de catalans.

Lluís Solà
Monjo de Poblet

La sal de la terra

Rovira Belloso en essència

Josep Maria Rovira Belloso, conegut en el món eclesial barceloní com a *mossèn Rovira*, ens ha regalat el seu darrer llibre, *Déu és feliç donant-se. Esbós d'una teologia espiritual* (Herder), un llibre breu, sintètic, que recull, en poc espai, el recorregut d'una vida dedicada a la teologia i a la pastoral. L'ha escrit a redós del Tibidabo, des de la residència on passa aquesta darrera etapa de la seva vida.

En aquesta fase de la vida, el vell professor atén amics que el van a veure, deixebles que anem a escoltar-lo i visites de tota mena que volen el seu consell. La darrera vegada que el vaig saludar vam gaudir molt. Rovira no s'està per preàmbuls protocol·laris; ni per circumloquis estèrils; va directament a l'os. Al cap de poc més de dos minuts de cortesia, ens vam endinsar en un intens diàleg teològic i espiritual. Amb la pau i la calma del qui té la consciència que ha fet els deures,

Rovira deixa el to professoral i acadèmic i la seva conversa trasllueix espontàniament l'Evangelí, però un Evangelí entrellaçat amb la vida i amb hores de pregària silent.

El llibre que presento ens mostra el Rovira en essència. Estic convençut que la vellesa depura i permet filar prim. El vell professor fa referència als seus llibres gruixuts i a hores i hores de docència a la Facultat de Teologia de Catalunya, però, ara, en aquest llibre, ens regala petites màximes, breus i condensades frases que sintetitzen aprenentatges fets dins i fora de l'aula, en el treball pastoral i que són, a la vegada, una petita caixa de ressonància de les lectures que l'han acompanyat al llarg de la vida.

Hi ha els místics, sant Joan de la Creu, santa Teresa d'Àvila, hi ha els seus teòlegs de referència,

hi ha els salms i, sobretot, l'Evangelí passat pel sedàs d'una vida intel·lectualment curiosa que mai no ha quedat closa en la petita esfera eclesial, sinó que ha sortit fora i ha peregrinat pels cims de la cultura moderna i contemporània, sempre amb respecte, amb voluntat d'entendre. És un esbós de teologia espiritual i, com a tal, ha de ser llegit en clau interior, lentament, gairebé com un llibre de meditació. Com en la conversa, Rovira aporta idees lluminoses, introdueix afirmacions que no pretén ja enraonar, ni justificar. Parla en primera persona del singular sense necessitat de justificar el seu pensament, sense haver de citar les fonts. S'ha desempallegat dels tics acadèmics i ens parla amb el cor a la mà, sense embuts. La lentitud dels seus moviments i la fragilitat del seu cos contrasta amb una prosa àgil i directa, lluny del barroquisme teològic i dels meandres conceptuals.

Francesc Torralba
Professor de Blanquerna-Universitat
Ramon Llull
Consultor del Pontifici Consell
de Cultura

Mirada al món

Associació gremial de professors de Religió

S'ha constituït a Santiago de Xile l'Associació Gremial de Professors de Religió, una iniciativa que ha tingut un procés de sensibilització, presa de consciència i responsabilitat llarg i participatiu. Són 45 mestres els que han signat aquest mes d'agost passat la constitució, però representen diversos centenars que any rere any han vist menys valorada aquesta assignatura. Els professors de Religió catòlica, a Xile, per poder facilitar aquesta assignatura, demanen un certificat de la Vicaria de l'Educació de la seva diòcesi i entre altres coses han de mostrar el seu vincle eclesial. Des de fa uns anys, a Santiago, se'ls va començar a convocar a cursos de formació, recessos espirituals i trobades mensuals per enfortir-se, escoltar-se, treballar temes i fer comunitats d'aprenentatge. No tots hi participen, és voluntari, però els que ho han fet han trobat en aquesta

instància evidències molt concretes de les seves fortaleses i debilitats professionals.

El fet d'estar units i mirant junts pel seu perfeccionament els ha donat dades i molta força i han vist que calia fer una associació per ser visibles i fer propostes units. Les problemàtiques d'aquests professionals són variades, però hi ha un denominador comú que té relació amb la poca valoració.

En algunes escoles, fins i tot catòliques, se'ls demana construir classes «valòriques», desconeixent el contingut del programa d'estudi (EREC) que la Conferència Episcopal Xilena ha entregat com a referent al Ministeri d'Educació. Això deixa el docent molt condicionat a encertar o no els continguts que a la direcció de l'escola li sembla

que haurien de donar-se a la classe de Religió. La gran majoria de vegades no hi ha un equip amb qui treballar i finalment hi ha poc interès de part de la mateixa escola. És cert que la EREC necessita una reforma, però també és cert que per fer-la serà molt nutritiu comptar amb un cos professional sòlid i que sigui interlocutor vàlid. «La classe de Religió és molt important a l'escola, però s'ha anat empobrint al llarg dels anys i a voltes ha perdut sentit, no la necessitat de l'assignatura en si, sinó la manera com es fa», diu en Roland, jove estudiant de Magisteri amb menció en Religió, i afegeix: «La necessitat de la classe de Religió com a espai de reflexió i aprenentatge d'elements transcendents, simbòlics i culturals és un deure que l'escola té amb les generacions més joves, que el gremi s'hagi constituït ens dona fortalesa i seguretat.»

Elisabet Juanola Sòria
Periodista. Institut de la Pau
Armando de Ramón. Murtra
Santa Maria dels Àngels (Xile)

El futur de Catalunya

Al número del 4 d'octubre de CC hi ha una carta del Sr. Genís de Tera Domènech que, molt educadament, protesta per l'encartament del fulltò de Cristians per la Independència. Qüestiona que els catalans volguéssim un nou Estatut i considera que hi ha altres problemes molt més greus i urgents que no pas el debat sobre la independència, com ara «preocupar-nos pels milers d'africans que moren en l'intent d'aconseguir entrar en el continent lliure per sobreviure», i altres de molt respectables que segur que podríem compartir.

És evident que tothom té dret a defensar les seves prioritats. En el que probablement no coincidim és en l'anàlisi i el diagnòstic de quina és la solució de futur perquè Catalunya continuï viva. Quan un riu fa la seva funció, que és portar aigua, es pot donar el cas que aquesta es desbordi i generi problemes greus. A Catalunya estem passant per aquesta fase. De vegades sembla que estem arribant al límit. Per això necessitem instruments per gestionar-ho. I això vol dir disposar d'uns recursos (humans, materials i econòmics) que l'Estat espanyol no ens vol cedir (o reconèixer).

El problema esdevé insuportable quan a l'altra banda no només no hi ha diàleg, sinó que se t'hi posen en contra, et neguen el dret a ser interlocutor, i incompleixen sistemàticament tots els pactes. La cosa arriba al sùmmum quan, a més, instrumentalitzen les institucions per aconseguir allò que volen, i et tiren a la cara el seu propi compliment de les lleis. Per no tenir aquests problemes, sembla que el Sr. Domènech preferiria que el riu anés completament sec.

JOSEP M. PUIG I PUIGDOMÈNECH
Barcelona

Les persones grans, grans persones

No és fàcil fer-se gran. Ens trobem en una societat que valora en excés l'eficiència i les virtuts atribuïdes a la joventut, i acaba exclouent les persones que no poden respondre a aquestes exigències i margina d'una manera cruel tots aquells que ja no creu útils. La dimensió més dramàtica és la falta de relacions humanes, la soledat i l'aïllament. Les relacions socials són fonamentals per a una bona qualitat de vida.

Maltractar una persona gran és abandonar-la a la seva feblesa, i tractar-la habitualment amb la rutina de la fredor més absoluta. És el que suposa un cuidador que només cuida físicament, sense mirades, paraules d'afecte i tendresa. Com més grans, més els hem de tractar amb dignitat i amb tot l'amor, i no amb la màxima indiferència. El pitjor maltractament és la manca de respecte i el tracte inadequat que la societat els atorga, i molt concretament, alguns familiars, perquè els és una càrrega. Cal sensibilitzar-nos tots per evitar la discriminació cap a les persones grans, evitar l'aïllament familiar i social, generar relacions de confiança, de suport emocional i moltíssima paciència. Maltractar és menysprear, dir que no serveixes per res, avergonyir-te d'anar a un lloc pel que diran. Cal acompanyament, conversa, afecte... i sempre, qui millor ho pot fer és la pròpia família, sense cap mena de dubte. Perquè no estem parlant, només, de persones grans, sinó de grans persones.

MONTSERRAT ROSELL PUJOL
Vic

Hi ha temps per a tot

Trobo que és trist veure una església tancada. Però també ho és que, encara que oberta, no hi hagi ningú davant del Santíssim. El dia és llarg, hi ha temps per a tot. Provem de dedicar una estoneta, encara que sigui uns minuts, per estar amb Ell. Segur que serà del seu grat. Al final, és Ell qui ens acompanya i ens dona el consol que, de ben segur, moltes vegades necessitem.

JUAN RIBAS
Barcelona

L'època de les excuses

La nostra època la qualifiquem com «l'època de les excuses».

Jove o no tan jove, avui qualsevol criminal, ja al banc dels acusats, es pot adreçar al fiscal que l'acusa: «Miri, senyor fiscal, no s'ho prengui tan a la valenta contra mi; vostè no sap que dins meu hi ha algun ressort que m'impulsa a actuar irresponsablement.»

Avui, qualsevol lladre o assassí vol ser considerat una persona «tocada». Però, com diu el comissari, advocat, de la secció d'homicidis, si qualsevol persona que mata o assalta la considerem un desequilibrat social, tots els crims del món restarien impunes, sense càstig. Josep Pla deia que anem a buscar les excuses al «subsòl» de la persona.

Mn. PERE CAMPÀS BONAY
Vic

El Consultori

PREGUNTES I RESPOSTES
SOBRE DOCTRINA I MORAL
pel Dr. Joan Antoni Mateo

Divorci catòlic?

Dr. Mateo, és veritat que la reforma del procediment de les causes de nul·litat matrimonial equival a un divorci «a la catòlica»? Serà un camí per solucionar la situació de tants divorciats que s'han tornat a casar civilment? Si una persona ha fracassat en el seu matrimoni, es podrà casar novament?

Si vostè es vol informar veritablement sobre el que diu i no diu el Papa i l'Església, li recomano que no llegeixi gaire la premsa generalista i vagi a les fonts. La veritat és que estic sorprès del cúmul de despropòsits que s'estan publicant aquests dies sobre els temes que vostè apunta. Per començar li diré que no hi ha un divorci catòlic. En el seu viatge de tornada al Vaticà des dels Estats Units, el Papa va al·ludir directament al tema i va respondre les preguntes que li plantejaven. El Papa va ressaltar que en el *motu proprio* que flexibilitzava les condicions per als tràmits de separació, es «facilita els processos en el temps, però no és un divorci, perquè el matrimoni és indissoluble quan és sacrament, i això l'Església no ho pot canviar, és doctrina, és un sacrament indissoluble». Ja fa molts anys, a Roma, tot conversant amb un membre de la Signatura Apostòlica, aquest em va dir que hi ha una gran majoria de matrimonis que són nuls. Això vol dir que no s'han donat les condicions perquè existeixi el matrimoni. La reforma del Papa facilita el tràmit processal i, encertadament, el situa sobretot en l'àmbit de l'Església particular o diòcesi. Però li asseguro que no afegeix cap causa nova de nul·litat de les que hi ha actualment.

Crec que és també adient tenir en compte que no és el mateix un matrimoni que, pels motius que sigui, no s'ha aconseguit realitzar, que una situació en què no ha existit mai el matrimoni, és a dir, una nul·litat matrimonial. Molta gent considera erròniament que quan l'Església declara nul un matrimoni està dissolent un matrimoni. No és així. Declara que no ha existit. El Papa a l'avió es va referir a un cas que ell va viure molt a l'Argentina i que també passava abans a Espanya. El cas d'una noia embarassada a la qual s'obliga a contreure matrimoni amb el pare de la criatura. El Papa va dir que insistia als sacerdots que no celebressin el matrimoni, ja que era evident la manca de llibertat per a la seva validesa. És important tenir clar tot això per no pensar que s'acosta una època de «rebaixes» a l'Església.

- Per enviar consultes al Dr. Mateo: elconsultori@hotmail.com
www.balmesiana.org
apartat de correus 121 - 25620 Tremp (Lleida).
A Ràdio Estel, de dilluns a divendres,
a les 23.00, podeu escoltar la versió
radiofònica d'El Consultori

Podeu enviar les cartes a: redaccio@catalunyacristiana.cat

Amb bon humor

1 novembre 2015

CatalunyaCristiana

Trobada de Dominiques a Barcelona

Sor Conchi García i
Sor Gemma Morató

Entre el 25 i el 27 de setembre va tenir lloc la IV Trobada de Dominiques d'Espanya de menys de 55 anys a la residència de La Salle Bonanova, a Barcelona, impulsada pel SEDEP (Secretariat de Dominiques Espanya i Portugal). Enguany, el tema fonamental que es va treballar radicava en una de les bases fonamentals de la vida dominicana: «Comunitats que prediquen el que creuen.»

La trobada va estar marcada per la senzillesa i la fraternitat, i va ser des d'aquests aspectes que es van compartir les alegries, les dificultats i, per descomptat, la vida. Per això, el dissabte 26 de setembre, després de la celebració de l'Eucaristia, en un primer moment, les germanes Neli Armas, María Ferrández i María Sánchez, dominiques de la congregació romana de Sant Domènec, van convidar a la reflexió a través d'un taller en què van voler explicar què és la comunitat, què necessita i què hi aportem. Va ser interessant el paral·lelisme entre uns bons ingredients per al bon resultat «del plat», amb el que realment s'aporta a la comunitat per construir-la i fer-la créixer en sinceritat, en compartir i en amor. La comunitat no es fa sola, sinó que es basteix amb els membres que posseeix, per això no es pot esperar res de fora que des de dins no s'hagi començat a realitzar ja. Després del treball en grups i de compartir-lo en assemblea, van realitzar unes postres típiques de Canàries, amb farina torrada, que volia simbolitzar l'harmonia dels diversos ingredients, cadascun diferents en l'essència però

tots plegats creen un tot positiu.

Seguidament, la germana Gemma Morató, dominica de la Presentació, va impartir la conferència *Comunicar allò que creiem*. Va començar dient que al títol caldria afegir-hi que no només comuniquem allò que creiem, sinó que comuniquem allò que vivim. Per tant, va insistir que la nova evangelització s'inicia amb la credibilitat dels testimonis: cal tenir la capacitat i el deure de «saber com donar una explicació de la nostra fe, indicant Jesucrist, el Fill de Déu, com l'únic salvador de la humanitat».

Cal donar exemple amb el nostre viure com a creients. «Els cristians tenim la millor de les notícies» i de vegades no se sap comunicar... «Explica't de tal manera que, en sentir-te,

creguin», deia sant Agustí. Va insistir molt en la necessitat de fer-nos un lloc a la plaça pública, on tothom hi cap, però també és important preguntar-nos si el missatge que es vol donar és comprensible per als interlocutors.

Evangelitzar, va afirmar Morató, és sembrar i el nostre model és Jesús, per això tenim un paper fonamental en la societat, el de mediadors. Per transmetre el missatge cal tenir en compte diversos punts: que sigui adaptat, senzill, ple de llum i força, portador d'alegria, que creï comunió... avui dia és important que la nostra comunicació esdevingui comunió. Finalment, va proposar la possibilitat de crear un «llibre d'estil» personal perquè la comunicació-evangelització sigui més clara, i va marcar un aspecte

important de la II Carta als Corintis: «He cregut i per això he parlat. Nosaltres, doncs, també creiem i per això parlem.»

La tarda del dissabte va estar dedicada a l'art i la contemplació; es va visitar l'obra mestra de Gaudí, la Sagrada Família. Fou un moment preciós on es va poder observar com l'home és capaç de fer una lectura de Déu i plasmar-la amb tanta bellesa. Després de la visita a la basílica, les Germanes Dominiques de l'Ensenyança van rebre el grup a casa seva per convidar-les a un berenar-sopar i realitzar una estona de pregària. Fou un moment molt agradable i de gran acollida per part de la comunitat. Després, la visita

a les fonts de Montjuïc van marcar el colofó final esplèndid per a un dia tan aprofitat.

Diumenge 27 també va començar amb la celebració de l'Eucaristia i després el matí es va dedicar a la reflexió conjunta, a compartir diferents projectes que es duen a terme o que han de començar i a l'avaluació de la trobada. La Gna. María Ferrández, presidenta del SEDEP, va adreçar unes paraules a totes les assistents, animant a ser predicadores i va explicar el projecte de Família Dominicana d'atenció a víctimes de tràfic per a l'any jubilar. Es va compartir llargament sobre aquest tema i es van aportar diferents punts de vista. Finalment, es va acordar que l'any vinent la trobada sigui a Granada.

Guardó per al P. Pablo Largo

Institut Teològic de Vida Religiosa

El 9 d'octubre, el P. Pablo Largo, *cmf*, de la Província de Santiago, va rebre el premi René Laurentin-Pro Ancilla Domini en el marc de la sessió de clausura del XX Simposi Mariològic Internacional, celebrat a la Pontificia Facultat Teològica Marianum, a Roma.

La concessió del premi havia estat aprovada des del mes d'octubre del 2014 pel Consell de la Facultat. Entre els motius per atorgar-lo han comptat la procedència geogràfico-cultural del P. Largo (Espanya), amb la seva àmplia i profunda tradició mariològica, la seva procedència espiritual (de la congregació de missioners Fills del Cor de Maria), que tant han contribuït a la difusió i desenvolupament de la mariologia, especialment a través de la revista *Ephemerides Mariologicae* i, finalment, pels seus mèrits personals en l'àmbit de la investigació, docència i divulgació teològica manifestada en els seus múltiples escrits i reflexions,

especialment de l'àmbit mariològic.

El missioner Pablo Largo Domínguez (nascut a Trévago, Sòria, el 20 de setembre de 1944), va obtenir el grau de doctor l'any 2011 a la Facultat de Teologia de la Universitat

Pontificia Comillas (Madrid), amb la tesi *Las cristofanías pascuales en el debate teológico contemporáneo*. Des de l'any 1972 ha estat professor de diverses matèries teològiques en diferents institucions espanyoles, i

el 2007 va obtenir la càtedra de Mariologia a la mateixa Universitat de Comillas. Des del 2002 és director de la revista *Ephemerides Mariologicae*. La seva aportació científica i d'alta divulgació, present en revistes teològiques internacionals, il·lustra temàtiques inherents a la vida consagrada i a la teologia mariana que testimonien la seva participació en congressos nacionals i internacionals.

La cerimònia de lliurament del premi va ser presidida pel P. Matthew Vattamattam, superior general claretí, i moderada pel director del Marianum, el professor Salvatore M. Perrella, *osm*. En un emotiu moment, el professor Silvano Maggiani, *osm*, va llegir dos missatges de congratuació: un de Mons. René Laurentin i l'altre del P. Luis Ángel de las Heras, *cmf*, superior major de la Província de Santiago.

Després de rebre el premi, l'homenatjat va pronunciar una *lectio magistralis* titulada *El panorama mariològic-mariano en la primera década del siglo XXI*.

Paraula i vida

Novembre: sants i difunts

Avui vivim exageradament al dia. Tenim poc temps per mirar enrere de tant en tant i recordar. Els dos primers dies de novembre ens ajuden a tenir un moment de record per als nostres avantpassats. A l'inici d'aquest mes celebrem la doble festa de Tots Sants i la Commemoració dels Fidels Difunts.

Aquestes dues festes expressen la solidaritat esperançada amb aquells germans nostres que han travessat el llindar obscur de la mort i han entrat en la condició definitiva de la seva història.

Aquesta solidaritat amb els nostres avantpassats esdevé un desafiament crític a la mentalitat del nostre temps, que intenta oblidar els morts i apartar-nos de la comunió amb ells.

L'Església és la «comunió dels sants», segons l'expressió tradicional del Símbol de la fe catòlica. Així ho diem en la professió de fe. Aquesta comunió, en els seus elements invisibles, existeix no

sols entre els membres de l'Església que peregrina a la terra —que som nosaltres—, sinó també entre aquests i tots aquells que formen l'Església celestial o que hi seran incorporats després de la seva purificació. Existeix una relació espiritual mútua entre tots, i d'aquí la importància de la intercessió dels sants i de la pregària pels difunts. La festa de Tots Sants posa en relleu la vocació universal dels cristians a la santedat. L'apòstol Joan, en un gènere literari apocalíptic, ens fa veure «aquella multitud tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar [...], gent de tota nacionalitat, de totes les races, i de tots els pobles i llengües [...], drets davant del tron i davant de l'Anyell, vestits de blanc i amb palmes a les mans, cridant amb totes les forces: Hosanna al nostre Déu, que seu al tron, i a l'Anyell». La festa de Tots Sants dóna el sentit autèntic a la mort. És ben evident el que diu el Concili Vaticà

II quan afirma que la mort «és l'enigma més gran de la vida humana». Tanmateix, Jesús il·lumina aquest enigma amb les seves paraules: «Jo sóc la resurrecció i la vida, qui creu en mi, encara que mori, viurà.» La mort, per a un creient en Crist, és certament el final de la vida terrenal, però és també l'albada d'una vida nova i feliç en la possessió de Déu per tota l'eternitat. Per això, sant Francesc d'Assís no va dubtar a anomenar aquest enigma amb el nom de «germana mort corporal, de qui cap home vivent no pot escapar. Ai d'aquells que moriran en pecat mortal! Benaurats aquells que trobarà en la vostra santíssima voluntat, car la mort segona no els farà mal. Lloeü i beneü el meu Senyor, i doneu-li gràcies i serviu-lo amb gran humilitat». Per la gran misericòrdia de Déu, Tots Sants i la Commemoració dels Difunts són dos dies per reafirmar la nostra esperança.

Lluís Martínez Sistach

Cardenal, arquebisbe de Barcelona

Als quatre vents

L'Any de la Misericòrdia

Un dia, en un dels seus recorreguts per Galilea, Jesús va arribar a la sinagoga de Natzaret. Li van demanar que llegís l'Esclitura i la comentés. El text era d'Isaïes i Jesús va llegir: «L'Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè [...] m'ha enviat a portar la bona nova als pobres, a proclamar als captius la llibertat i als cecs el retorn de la llum, a posar en llibertat els oprimits, a proclamar l'any de gràcia del Senyor» (Lc 4,18-19).

Un any de gràcia! Això serà l'Any Sant de la Misericòrdia que el papa Francesc ha disposat que comenci el proper 8 de desembre, festa de la Immaculada i 50è aniversari de la conclusió del Concili Vaticà II.

A aquest efecte el Papa va escriure fa ja un temps la butlla de convocatòria del Jubileu de la Misericòrdia, *Misericordiae vultus*, que em proposo comentar en aquest article i en d'altres de

posteriors d'aquest mes de novembre, com a preparació per a tan magne esdeveniment. Procurarem viure aquest temps amb la mirada posada en la misericòrdia de Déu, que ens va ser revelada per Jesús de Natzaret amb les seves paraules i els seus gestos, amb tota la seva persona i fins a l'extrem de morir per la nostra salvació al patíbul de la creu.

Com seria la mirada de Jesús? Podem imaginar-la contemplant escenes evangèliques, com quan mirava un malalt i el guaria, quan va mirar aquella vídua de Naïm que seguia plorosa el seguici fúnebre del seu fill, o quan va mirar Mateu als ulls, assegut al banc dels recaptadors, i el va cridar a ser un dels dotze. El va escollir *miserando atque eligendo* (el va mirar amb amor i el va escollir), expressió que va commoure l'actual Papa en lle-

gir una homilia de sant Beda el Venerable, fins al punt que va voler prendre-la com a lema seu. Diumenge tercer d'Advent s'obrirà la Porta Santa de la catedral de Roma, la basílica de Sant Joan del Laterà i les d'altres basíliques papals, i simultàniament, a cada Església particular s'efectuarà una cerimònia semblant: a la catedral i en esglésies de significat especial i santuaris s'obriran aquestes portes per acollir amb el perdó de Crist tots aquells que vulguin aprofitar aquest temps de gràcia.

És desig del Papa que arribi a tots la misericòrdia divina. Ha escrit sobre els presos, que cada vegada que travessin les portes de les seves cel·les podran beneficiar-se de la misericòrdia, perquè aquelles reïx, si posen la intenció a guanyar el Jubileu, s'hauran convertit en Porta Santa per a ells.

Jaume Pujol Balcells

Arquebisbe de Tarragona i Primat

Inici

Edició digital 2015

Hemeroteca

Promocions

Aquesta Setmana

Església Catalunya

Església Espanya

Església Món

Vaticà

La Bona Notícia
també
a internet

www.catalunyacristiana.cat

ENTRA A LA PÀGINA WEB
I CONSULTA LA NOSTRA
HEMEROTECA.
HI TROBARÀS 35 ANYS
DE PREMSA RELIGIOSA.

Catalunya Cristiana col·labora amb

LA CATEDRAL DEL SANT ESPERIT ES VA OMLIR

Ordenacions multitud

Eduard Brufau

Fotos: Ignasi Martínez Alonso

El diumenge 18 d'octubre, vigília de la festa de la Mare de Déu de la Salut, patrona de la diòcesi de Terrassa, el bisbat del Vallès va donar la benvinguda a sis nous sacerdots. El nombre inusualment elevat d'ordenands va fer que la basílica del Sant Esperit s'omplís fins a vessar de preveres i fidels que van voler acompanyar els nous sacerdots en aquest dia tan decisiu.

Els sis joves que a partir d'ara exerciran el ministeri sacerdotal a la diòcesi de Terrassa són Mn. Walter Cifuentes, destinat a les parròquies de la Mare de Déu de Fàtima de Granollers i Sant Fèlix de Canovelles; Mn. Arturo Fabregat, adscrit a les parròquies de Sant Feliu, Santíssima Trinitat i Mare de Déu de Gràcia de Sabadell; Mn. Guillem López, destinat a la parròquia de Sant Esteve de Granollers; Mn. Hernán Urdaneta, destinat a les parròquies de Sant Esteve i Mare de Déu de Fàtima de Granollers i Sant Fèlix de Canovelles; Mn. Andrés Ramírez, destinat a les parròquies de la Mare de Déu del Roser de Cerdanyola del Vallès i la Santa Creu de Bellaterra; i Mn. Agustín Villalba, adscrit a les parròquies del Sant Esperit i Sant Valentí de Terrassa.

Una vida de servei, com la de Maria

A partir de la lectura de l'evangeli, en què es narrava l'escena de les noces de Canà, el bisbe de Terrassa, Mons. Josep Àngel Saiz, va glossar la figura de la Mare de Déu com a model per als sacerdots: «Per l'ordenació sacerdotal sereu configurats a Crist sacerdot. La vostra vida ha de ser prolongació de la paraula de Jesús, de la seva acció

salvífica i, per tant, del seu sacrifici. Tal com ell associa la seva Mare en l'obra de la salvació, vosaltres hi heu d'associar el vostre ministeri.» El prelat egarenc també va voler posar èmfasi en el lligam estret que uneix el sacerdot amb la persona de Maria: «Hi ha una relació essencial, fonamental, entre Maria i el sacerdot, que deriva de la relació que té lloc entre la maternitat divina de Maria i el sacerdoti de Crist. En esdevenir mare de Crist, Maria es va convertir en mare de l'únic i etern sacerdot. Des d'aquest moment té lloc

MONS. SAIZ:
«Conformar-se a la creu de Crist és viure identificats amb la seva actitud de servei»

una unitat perfecta entre Mare i Fill i d'aquí deriva l'existència d'un vincle especial del sacerdoti ministerial amb Maria santíssima.»

Mons. Josep Àngel Saiz va continuar l'homília insistint que la vida cristiana és un lliurament total, una vida de servei a Déu i als germans fins a les últimes conseqüències. Concretament, en el cas dels cristians cridats al ministeri del sacerdoti, la vocació de servei des de l'amor i amb humilitat ha de ser absolutament central. Per aquest motiu el bisbe de Terrassa va explicar

DE PARENTS I AMICS DELS SIS NOUS PREVERES

Ordinàries a Terrassa

que «conformar la vida amb el misteri de la creu de Crist significa viure identificats amb la seva actitud de servei, amb la seva entrega fins a donar la vida. Significa també la lluita constant per perfeccionar la gràcia rebuda en el baptisme i en l'ordenació morint al pecat per viure en la novetat de la resurrecció. Ja que sereu configurats a Crist Cap i Pastor, cal que visqueu la seva caritat

pastoral, que us deixeu la vida en el lliurament de cada dia perquè els fidels encomanats arribin a la plenitud que Déu vol per a ells, que sigueu autèntics servidors de l'Evangelí».

Els ulls posats en el Senyor

Els sis nous sacerdot cridats a servir humilment Déu i els germans a

la diòcesi de Terrassa ho fan en una època d'escassetat de vocacions a l'Església i d'una gran incertesa social. El seu servei i el seu testimoni, per tant, seran d'un gran valor tant dins de la comunitat de cristians com enmig de la societat. Només d'aquesta manera es posarà de manifest que el sacerdot no és pas ni un privilegi ni un mèrit, sinó una crida de per vida

a servir el Senyor i els germans. Amb el suport inestimable de familiars i amics, en aquest servei el sacerdot, com el servent que treballa tot el dia al camp, té el cor i la mirada posats en el Senyor. Si el servent treballa i persevera en aquesta espera anhelant amb tota humilitat, quan arribi la nit Crist mateix parará taula davant seu i soparà amb ell.

Calendari de la setmana

Lectures de la missa, santoral i altres celebracions

(CICLE LITÚRGIC B; FERIAI I)

TEMPS ORDINARI

(SALTERI: SETMANA 3)

NOVEMBRE

1. DIUMENGE

Tots Sants, Blanc. Lectures: Apocalipsi 7,2-4.9-14 / Salm 23 / 1 Joan 3,1-3 / Mateu 5,1-12a

2. DILLUNS

Commemoració de tots els fidels difunts, Morat. Lectures: Isaïes 25,6a.7-9 / Salm 129 / 2Corintis 5,1.6-10 / Joan 14,1-6

3. DIMARTS

Fèria, Verd. Lectures: Romans 12,5-16a / Salm 130 / Lluç 14,15-24. O bé: *Sant Martí de Porres* (ML), Blanc. Urgell i Solsona: *Sant Ermengol* (S), Blanc; Vic: *Sant Pere Almató* (ML), Vermell.

SANTORAL: Innombrables màrtirs de Saragossa, mr.; Malaquies, b.; Sílvia.

4. DIMECRES

Sant Carles Borromeu (MO), Blanc. Lectures: Romans 13,8-10 / Salm 111 / Lluç 14,25-33

SANTORAL: Fèlix de Valois, prev. i co-fund.; Modesta, vg.; Vidal i Agrícola, mr.

5. DIJOUS

Fèria, Verd. Lectures: Romans 14,7-12 / Salm 26 / Lluç 15,1-10. O bé: *Santa Àngela de la Creu* (ML), Blanc; Sant Feliu de Llobregat: *beata Maria Ràfols* (ML), Blanc.

SANTORAL: Bertil·la, ab.; Magne, b.; Zacaries i Elisabet.

6. DIVENDRES

Sants i beats màrtirs del segle XX a Espanya (MO), Vermell. Lectures: Romans 15,14-21 / Salm 97 / Lluç 16,1-8. Barcelona: **Sant Sever** (MO), Vermell. SANTORAL: beata Beatriu, vg.; Lleonard, erm.

7. DISSABTE

Fèria, Verd. Lectures: Romans 16,3-9.16.22-27 / Salm 144 / Lluç 16,9-15. Lleida i Tarragona: *beat Francesc Palau i Quer* (ML), Blanc.

SANTORAL: Carina, vg. i mr.; Ernest, mr.; Florenci, b.; Severí, mr.; Jacint-Maria

Lectures bíbliques

Tots Sants

Lectura primera

Ap 7,2-4.9-14

Vaig veure una multitud tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar. Eren gent de tota nacionalitat, de totes les races, i de tots els pobles i llengües

Lectura de l'Apocalipsi de sant Joan:

Jo, Joan, vaig veure un àngel que pujava del sol i tenia la marca del Déu viu, i cridà amb totes les forces als quatre àngels que havien rebut el poder de fer mal a la terra i al mar: «No feu cap mal a la terra, ni al mar, ni als arbres, fins que haurem marcat al front els servents del nostre Déu.» Llavors vaig sentir el nombre dels qui havien estat marcats: eren cent quaranta-quatre mil de totes les tribus d'Israel.

Després vaig veure una multitud tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar. Eren gent de tota nacionalitat, de totes les races, i de tots els pobles i llengües. S'estaven drets davant el tron i davant l'Anyell, vestits de blanc i amb palmes a les mans, i cridaven amb totes les forces: «Hosanna al nostre Déu, que seu al tron, i a l'Anyell.» I tots els àngels s'estaven drets al voltant del tron, dels ancians i dels quatre vivents, i es prosternaren davant el tron amb el front fins a terra, adorant Déu, i deien: «Amén. Lloança, glòria, saviesa, acció de gràcies, honor, poder i força al nostre Déu pels segles dels segles. Amén.» Llavors un dels ancians em va preguntar: «Aquests són els qui vénen de la gran tribulació. Han rentat els seus vestits amb la sang de l'Anyell, i els han quedat blancs.»

Salm responsorial

És del Senyor la terra i tot el que s'hi mou, el món i tots els qui l'habiten. Li ha posat els fonaments dins els mars, i les bases, a les fonts dels rius.

R. *Aquests són els qui vénen per veure-us de cara, Senyor.*

Qui pot pujar a la muntanya del Senyor? Qui pot estar-se al recinte sagrat? El qui té el cor sincer i les mans netes de culpa, que no confia en els déus falsos. **R.**

Rebrà benediccions del Senyor, rebrà els favors del Déu que salva. Aquests són els qui vénen a buscar-vos, Senyor, per veure-us de cara, Déu de Jacob. **R.**

Lectura segona

1Jn 3,1-3

Veurem tal com és

Lectura de la primera carta de sant Joan:

Estimats, mireu quina prova d'amor ens ha donat el Pare: Déu ens reconeix com a fills seus, i ho som. Per això el món no ens reconeix, com no l'ha reconegut a ell. Sí, estimats: ara ja som fills de Déu, però encara no s'ha manifestat com serem; sabem que quan es manifestarà, serem semblants a ell, perquè el veurem tal com és. I tothom qui té aquesta esperança en ell es purifica, tal com Jesucrist és pur.

Comentari de la Paraula

Josep Rius-Camps

Teòleg i bibliista / riuscamps@yahoo.es

Feliços els perseguits pel seu recte comportament

La festa de Tots Sants, de tots els fills i filles de Déu que Jesús proclama feliços, és la festa més democràtica. Jesús puja a la muntanya com féu Moisès quan pujà al Sinaí. Allí Moisès rebé la Llei «escrita amb el dit de Déu sobre dues tauletes pètries»; Jesús, assegut com a mestre, «obre la seva boca» i els imparteix de viva veu la nova ensenyança que formula en vuit benaurances: la primera i la darrera obren i tanquen amb la referència a «el Regne dels Cels». Mateu evita així pronunciar el nom de Déu. La primera mira al present: «Feliços els pobres en esperit, perquè d'ells és el Regne dels Cels», fent referència als qui són pobres inspirats per l'Esperit Sant; la darrera mira al futur, segons el Còdex Beza: «Feliços els perseguits per causa de la justícia, perquè d'ells serà el Regne dels Cels.» L'ensenyança de Jesús va adreçada als seus deixebles i a la multitud de seguidors que han acudit de tot arreu. El tema central és el Regne de Déu, en contrast amb el regne de David que tothom esperava i que els havia d'alliberar del domini despòtic dels romans. En comptes dels violents, «els mansos heretaran la terra», sense fronteres. El seu programa toca les necessitats bàsiques de les persones: ofereix consol als qui ploren, sadollament als qui «tenen fam i set de la justícia», amb article, la justícia de Déu que ells tracten d'imitar amb el seu comportament just i recte; misericòrdia als qui la practiquen envers els germans. Les dues benaurances que vénen a continuació mostren l'amplitud de mires de Jesús, sense condicionaments religiosos: «Feliços els purs de cor, perquè ells veuran Déu», perquè no tenen la ment («cor» per als jueus) contaminada per l'ambició de poder; «Feliços els qui treballen per la pau, perquè seran anomenats fills de Déu»: ja comencen a despuntar en el planeta terra els fills i filles de Déu que somien en una societat més justa. Si us persegueixen, «Alegreu-vos i exulteu, perquè la vostra recompensa serà gran en els Cels.»

Gloria Monés

23

Al·leluia

Mt 11,28

Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats; jo us faré reposar, diu el Senyor.

Evangelí

Mt 5,1-12a

Alegreu-vos-en i feu festa, perquè la vostra recompensa és gran en el cel

Lectura de l'evangelí segons sant Mateu:

En aquell temps, en veure Jesús les multituds, pujà a la muntanya, s'assegué i els deixebles se li acostaren. Llavors es posà a parlar i els instruïa dient: «Feliços els pobres en l'esperit: el Regne del cel és per a ells. Feliços els qui estan de dol: vindrà el dia que seran consolats. Feliços els humils: són ells els qui posseiran el país. Feliços els qui tenen fam i set de ser justos: vindrà el dia que seran saciats. Feliços els compassius: Déu els compadirà. Feliços els nets de cor: són ells els qui veuran Déu. Feliços els qui posen pau: Déu els reconeixerà com a fills. Feliços els perseguits pel fet de ser justos: el Regne del cel és per a ells. Feliços vosaltres quan, per causa meua, us ofendran, us perseguiran i escamparan contra vosaltres tota mena de calúmnies: alegreu-vos-en i feu festa, perquè la vostra recompensa és gran en el cel.»

Com cal celebrar?

Un altre interrogant, amb el qual el Catecisme ens ajuda a comprendre l'acció litúrgica, és el que encapçala aquestes ratlles. Quan hom contempla una celebració sagrada ben feta, s'adona que aquesta està teixida de signes i de símbols. No només les paraules són llenguatge; de la mateixa manera que, en la vida quotidiana, emprem la comunicació no verbal i la paraverbal, també en l'expressió litúrgica. De fet, una de les acusacions que s'ha fet al resultat de la reforma del Vaticà II, en matèria litúrgica, és la d'un acusat i invasiu verbalisme, és a dir, una inflació de paraules, que acaben fatigant i, doncs, allunyant. L'acusació és injusta, tanmateix, si ens atenem als llibres litúrgics i a l'*ars celebrandi* que ofereixen i reclamen. Una altra cosa és la realització concreta, cas per cas, i la innegable sospita amb què la ritualitat ha estat mirada, durant les dècades passades, en certs ambients eclesíastics. Tot amb tot, si mantenim l'esguard net de preocupacions instrumentals sobre la litúrgia celebra-

da, podem comprovar, com ens diu el Catecisme, que «segons la pedagogia divina de la salvació, la seva significació [la dels símbols i dels signes] arrela en l'obra de la creació i en la cultura humana, es perfila en els esdeveniments de l'Antiga Aliança i es revela plenament en la persona i l'obra del Crist» (1.145).

Així, doncs, l'Església ens ensenya que ni les paraules ni les accions, dins d'una acció litúrgica, són fruit de la iniciativa pròpia o de la inventiva d'una comunitat molt imaginativa, per fervorosa que sigui (cf. SC 22). La creativitat que es demana als celebrants, és a dir, als batejats que participen en l'oració de l'Església, no és pas la d'un autor que escriu i compon del no-res, sinó la d'aquell que, sense canviar una coma del guió o de la

partitura, és capaç de fer-ne vida pròpia i oferir-la als altres. Aquí hi ha un gran art, no pas fàcil i, tanmateix, preciós i fecund espiritualment. Per tant, on trobarem aquests signes i símbols amb els quals celebrar? El Catecisme, de forma meravellosament sintètica, ens assenjala quatre grans orígens: *El món dels homes* és el primer. «La litúrgia de l'Església pressuposa, integra i santifica elements de la creació i de la cultura humana tot atorgant-los la dignitat de signes de la gràcia, de la creació nova en Jesucrist» (1.149). *Signes de l'aliança*: la circumcisió, la unció, la consagració de reis i de sacerdots, la imposició de les mans, els sacrificis, la Pasqua. «L'Església veu en aquests signes una prefiguració dels sacraments de la Nova Aliança» (1.150). I, els altres dos són: els *signes assumits pel Crist*, sobretot l'Èxode i la Pasqua (cf. 1.151), i els *signes sacramentals*, aquells amb els quals «de la Pentecosta ençà, l'Esperit Sant realitza la santificació a través... de la seva Església» (cf. 1.152).

Jaume González Padrós

Director de l'Institut Superior de Litúrgia de Barcelona

El sant de la setmana

Per Eduard Brufau

Sant Vicenç Grossi

- ✓ Nascut a Pizzighettone, Cremona, nord d'Itàlia, l'any 1845
- ✓ Sacerdot de vida austera i compromès amb els joves
- ✓ Fundador de les Filles de l'Oratori
- ✓ Va morir a Vicobellignano, Cremona, l'any 1917
- ✓ Canonitzat el 18 d'octubre passat pel papa Francesc

Fill d'un humil moliner, el jove Vicenç Grossi sabia perfectament què era la pobresa i les dificultats econòmiques; malgrat la seva vocació sacerdotal va haver d'ajornar uns quants anys l'entrada al Seminari per treballar de valent i ajudar a mantenir pares i germans. Una vegada ordenat, va ser destinat a parròquies pobres de la diòcesi de Cremona, on sempre va dur una vida senzilla i austera, en consonància amb la condició social dels seus parroquians, majoritàriament pagesos i obrers.

Conscient de la importància d'educar bé espiritualment i acadèmicament les generacions joves que treballaven al camp i a les fàbriques, sant Vicenç Grossi va fundar el 1885 l'institut de les Filles de l'Oratori. Sota la protecció de sant Felip Neri la nova fundació va rebre nombroses vocacions i es van dedicar des del començament a obrir escoles per a noies per tot Itàlia. Actualment tenen una trentena de comunitats entre Europa i Amèrica Llatina.

Terrassa

Alfons Gea, responsable del Servei d'Acompanyament en el Dol del bisbat de Terrassa

«La societat amaga la mort i no tolera el dolor»

Mn. Gea,
sacerdot i
psicopedagog.

Carme Munté

En la festivitat de Tots Sants i la commemoració dels Fideles difunts són habituals les imatges de cues als cementiris de les grans ciutats. Durant uns dies els vius traspassen la frontera física i psicològica que els separa dels seus familiars i amics difunts. Amb els anys, però, la tradició de portar flors als difunts o de netejar la làpida cada vegada està més en desús. De fet, sembla gairebé cosa de gent gran. Mn. Alfons Gea és del parer que aquestes tradicions i els rituals ajuden a superar el dol. Mn. Gea és psicopedagog i rector de Sant Vicenç de Jonqueres de Sabadell. En la doble vessant de sacerdot i psicopedagog, és responsable del Servei d'Acompanyament en el Dol del bisbat de Terrassa i de l'atenció psicològica a la Funerària Municipal de Terrassa.

Què celebrem en el dia de Tots Sants i la commemoració dels Fideles difunts?

Són dues dates diferenciades, tant litúrgicament com en el calendari, però que popularment s'ajunten. D'una banda, celebrem el triomf definitiu de moltes persones que han seguit l'Evangeli en vida i participen de la plenitud de la Resurrecció del Crist i són intercessores nostres davant el Pare. Són tots els sants, tant els coneguts com els desconeguts. I el dia 2 de novembre és moment de dedicar la nostra pregària perquè els difunts que no han arribat a aquesta plenitud arribin a participar de la Glòria del Pare del Cel. Preguen per nosaltres i preguem per ells en aquests dos dies. Uns sants i d'altres en camí. Tots units en la misericòrdia del Crist, que ha donat la seva Vida per tots.

La tradició de portar flors al cementiri com la podem entendre?

És una ajuda des del punt de vista psicoterapèutic?

Evidentment que sí, perquè ajuda no només al record i a conservar la memòria històrica, sinó també a diferenciar el lloc dels vius del lloc dels morts. Fa una diferenciació entre els que són allà i els que som aquí. El fet de portar-los un regal com poden ser flors —en altres països es porta menjar— ajuda a fixar el comiat. Quan una persona mor, ens costa molt assumir que ja no hi és. El comiat és quelcom dinàmic, requereix un temps que ens permeti separar-nos i acomiadar-nos. Hi ha gent que triga dies, o fins i tot que no ho aconsegueix mai, però en qualsevol cas el comiat no és mai definitiu perquè sempre recordem l'ésser estimat. El fet de portar flors és una manera de fixar el comiat i de marcar la frontera entre els que som aquí i els que són allà.

És una tradició en retrocés?

Sí, realment és així. Encara es formen cues aquests dies, però no són les de fa cinc anys. Des d'aleshores hi ha hagut un canvi molt gran. A les ciutats que conec no hi ha les aglomeracions d'altres temps. El costum de venerar els difunts, de conservar la seva memòria, es va perdent en detriment de les incineracions i de la posterior escampada de cendres arreu del paisatge del nostre país. No està tan lligat al cementiri com a lloc de repòs dels difunts.

Però no es poden llençar les cendres!

No es pot fer perquè les cendres contaminen l'entorn, però per la meua experiència puc dir que es tracta d'una pràctica relativament habitual. Els cementiris han habilitat llocs especials per guardar-hi les urnes, però la gent s'estima més escampar les cendres al mar, al riu, en un paisatge estimat... Hi

El costum de visitar el cementiri s'està perdent, la memòria històrica dels avantpassats va minvant

Insistiria a fer un comiat de qualitat des del punt de vista teològic i litúrgic al mateix tanatori

ha persones que prefereixen tenir-les a casa o portar-les al damunt, però això és un error perquè no es fa aquesta diferenciació entre el món dels vius i dels morts.

Per què creixen tant les incineracions?

En alguns tanatoris el percentatge ha arribat a ser de 50% d'incineracions i 50% d'inhumacions. Hi ha persones grans que em diuen que volen ser incinerades perquè, així com els seus fills no van ara al cementiri, tampoc no hi aniran quan elles hi estiguin enterrades. No els volen deixar aquesta responsabilitat. El costum de visitar el cementiri s'està perdent, la memòria històrica dels avantpassats va minvant. La gent que avui va al cementiri és majoritàriament gent gran que, quan es mori, potser ja no tindrà ningú que la visiti.

Per què aquesta minva en la tradició?

Implica tenir menys cura de les restes del difunt. És una feina menys que ens traiem de sobre. De fet, no és només el dia de Tots Sants, sinó que és durant l'any que no es visiten tant els cementiris. Abans era més freqüent. No és que la diferència sigui molt significativa, però sí que hi ha una tendència que la gent més jove no és tan amant del cementiri com a lloc dels morts, prefereix alguna cosa més efímera i deslocalitzada, perquè també implica menys responsabilitat.

Per què no és partidari de tenir les cendres a casa o de portar-les a sobre?

Perquè és un xic patològic, hi ha d'haver una separació entre els que han mort i els que estem aquí. Aquesta separació ens ajuda a entendre que ja no hi són. En canvi, si tenim les cendres a casa o les portem al damunt, no fem aquesta diferenciació de vius i morts. El cementiri és la societat dels morts que es troben a l'espera de la Resurrecció. Des del punt de vista psicològic, els cementiris es van crear per fer possible aquesta diferenciació entre vius i morts.

La mort i el dolor s'han d'incorporar en la vida quotidiana? Com fer-ho?

Són temes diferents. La mort s'acostuma a ignorar, mentre que el dolor s'acostuma a obviar. La gent diu que no té por de morir, però sí de patir. I de fet, el que realment ens espanta és el patiment. Se sol dir que la mort és un tabú, quan en realitat ho és el patiment. No volem que la persona pateixi, no resistim el seu dolor, li donem consells, no la deixem plorar. La realitat, però, és que la persona que pateix sent un dolor que necessita ser expressat i comprès. La mort l'hem d'assumir, no podem tornar la vida amb una vareta màgica, però el dolor també necessita ser comprès, treballat i sostingut, aquí rau la dificultat. La societat amaga la mort i no tolera el dolor.

Quins són els dols que necessiten més elaboració?

Ens trobem de tot. Evidentment hi ha circumstàncies traumàtiques, com un accident, un suïcidi, un assassinat, una mort sobtada. Però a més de les circumstàncies, que són òbvies, un altre dol que necessita més elaboració és quan hi ha una relació de dependència. La persona, aleshores, pensa que sense aquell ésser estimat la seva vida no té sentit. Això passa en els casos en què s'ha mort la parella, un fill o fins i tot els pares. Hi ha persones adultes, de 40 o 50 anys, que tenen una relació de dependència respecte dels pares. Quan moren se senten com l'alumne que s'està traient el carnet de conduir. En un moment donat, el professor de l'autoescola abandona el vehicle i deixa en l'alumne la responsabilitat de conduir. És un moment difícil, suposa un nou aprenentatge i madurar un procés de creixement. Aquests casos estan englobats dins del dol patològic, en el sentit que s'estanca i no evoluciona. Cal ajudar aquella persona perquè creixi. Al darrere del dol patològic, sempre hi ha dificultats psicològiques prèvies, com la immaduresa o la manca de creixement i d'independència.

Els dols costen més de superar avui dia?

En general la nostra societat tendeix a amagar el dolor. Aleshores, costa més elaborar el dol quan s'amaga i es nega l'evidència, i fem veure que no ha passat res. Moltes vegades arrosseguem dols no elaborats al llarg de tota la vida.

Els rituals són necessaris?

El ritual és necessari perquè permet posar paraules a un comiat. El dol, en el fons, és acomiadar-nos d'aquella persona, i un comiat necessita expressar-se a través de paraules, de gestos, d'objectes, de la pregària. El ritual ajuda al dol i és necessari tant en les exèquies com posteriorment. En aquest sentit, l'Església celebra misses pels difunts, els aniversaris, les misses gregorianes... tot això hi ajuda, està comprovadíssim, no únicament des del punt de vista espiritual sinó també psicològic. Com que avui dia no es vol fer aquest acompanyament, es defuig el ritual. I és una manera de no acarar-nos a la mort.

L'arquebisbe de Sevilla, Juan José Asenjo, insta a celebrar la missa exequial a la parròquia. Què en pensa?

Té sentit, ja que la persona estava vinculada a la comunitat parroquial. Amb tot, hi ha també una qüestió pràctica. Moltes persones prefereixen celebrar les exèquies al tanatori perquè és molt més còmode, ni que sigui per una qüestió d'aparcament. Aquest dilema es pot comparar amb el fet de morir a casa o a l'hospital. Encara que és preferible fer-ho a casa, no sempre és possible sobretot si la persona malalta necessita atencions contínues. Les exèquies, en aquest sentit, no sempre es poden fer a la parròquia, que sol estar ubicada al centre de la ciutat. Per tant, hi ha coses desitjables, però discutibles. Ara bé, independentment del lloc on se celebrin les exèquies, el que és aconsellable i maco és que la comunitat pregui quan un membre se'n va.

Per quina modalitat optaria vostè?

M'agradaria que es fes al si de la comunitat parroquial, però la pràctica de celebrar la missa exequial al tanatori es va imposant. A més, al tanatori estrebella amb molta qualitat i tacte. Insistiria molt a fer un comiat de qualitat des del punt de vista teològic i litúrgic al mateix tanatori. No es té per què menystenir, sempre que es faci amb dignitat.

Quines coses milloraria de les celebracions al tanatori?

És essencial que el celebrant conegui la família, i conèixer la família no vol

Portar flors, una tradició en retrocés.

dir haver-hi conviscut, sinó dedicar uns minuts a l'acollida personalitzada. Hem de saber qui era la persona que enterrem, això és importantíssim, aquest contacte amb la família... sense això no s'hauria de fer cap enterrament. En segon lloc, cal adequar la litúrgia a la sensibilitat i el moment de la família. El ritual presenta una gran diversitat de lectures. Aquestes múltiples possibilitats s'han de fer servir, no es poden fer les mateixes lectures en tots els enterraments. De vegades es pot posar més l'accent en l'agraïment, en l'esperança, en la compassió del Crist Ressuscitat... Dependrà de cada circumstància. Posats a demanar coses, seria importantíssim que, juntament amb el celebrant, alguns feligresos de la mateixa parròquia s'hi poguessin fer presents. És una manera pastoral de fer-se present i proper a persones que potser no s'acostaran a l'església. En aquest sentit cal potenciar la pastoral de les exèquies, de la mateixa manera com es fa amb la pastoral de la salut. Per això és fonamental el contacte de la parròquia amb el tanatori. Com que no hi ha comunicació, s'està perdent la tradició de la missa funeral a la parròquia, dels responsos. Si en els enterra-

Hi ha molts celebrants que privilegien el ritu fred i inhumà abans que la proximitat que commou el cor i ajuda la pregària

Les persones que se suïciden han patit molt i cal donar una resposta teològica i pastoral als seus familiars

ments hi hagués aquesta comunicació de la parròquia amb la família aquesta connexió seria més fàcil. Sempre que m'assabento de la mort d'un feligrès, si puc, m'acosto al tanatori. Encara que no conegui la família, els saludo i els dono el condol. És una manera de connectar.

L'homilia de la missa exequial és una oportunitat pastoral de primer ordre? Es té prou present? Cal més formació?

Sí, cal més formació. De fet, en algunes ocasions he rebut queixes de familiars per la poca sensibilitat del celebrant envers el difunt i la família. L'Església no ha d'estar mai en una situació de prepotència. Déu és compassió i és en aquesta misericòrdia on s'ha de posar l'accent, no només de paraula sinó també amb els gestos. Malauradament, hi ha molts celebrants que privilegien el ritu fred i inhumà abans que la proximitat que commou el cor i ajuda la pregària.

L'Església fa prou per acompanyar les famílies de persones que s'han suïcicat?

El suïcidi va en augment. No en sabem el perquè, però és una realitat. Caldria que la teologia i la pastoral hi dediquessin moltes més hores d'estudi. El suïcidi se sol incloure dins l'àmbit de la malaltia mental. Davant del malalt, al qual li falta el més valuós, que és la salut, la misericòrdia de Déu és infinita. Caldria un pronunciament de l'Església. Moltes persones encara tenen la idea que al suïcida no se'l pot enterrar en recinte sagrat. En aquest Any de la Misericòrdia, convocat pel papa Francesc, seria un bon moment per parlar de fins on arriba la misericòrdia de Déu. Les persones que se suïciden han patit molt i cal donar una resposta teològica i pastoral als seus familiars. Cal aprofundir-hi més. De fet, és una pràctica habitual que es faci un enterrament cristià quan així ho demana la família. No tinc notícia de cap sacerdot o diaca que s'hagi negat a fer una pregària a causa del motiu de la mort.

Més de vint anys acompanyant en el dol. Quina valoració en fa?

És un treball feixuc, dur i esgotador des del punt de vista psicològic, però a la vegada molt humà. És un moment privilegiat de contactar amb el més íntim i profund de la persona. Com diu el Concili Vaticà II i el Concili Provincial Tarraconense, l'acollida de l'Església ha de ser com aquella font al bell mig de la plaça que fa seves les alegries i les penes dels altres. Aquesta proximitat és en moments de dolor quan la pots posar en pràctica, més que no pas en misses multitudinàries. Contactar amb les emocions dels altres és difícil. Encara ara m'emocio en molts casos i això acaba passant factura. Ho visc com una manera de viure el sacrifici a la creu, però en aquest cas a nivell emocional.

IMPULSA
salvaescales

www.salvaescales.cat

93 422 41 71

La forma fàcil i econòmica de pujar i baixar tot tipus d'escaleres. Pressupost gratuït. Truquí'ns ara i sol·licita informació sense compromís 93.422.41.71

La Festa en Família

“El so de l'Esperit” de Joan Martz Colás
al Petit Palau
13 de novembre de 2015

sessions: 18h i 20h

De 0 a 30 anys: 10€

Més de 30 anys: 15€

petit palau 15

 CatalunyaCristiana
RàdioEstel

 Club+amics

venda d'entrades a www.palaumusica.cat
o a les taquilles del Palau de la Música
més informació al telèfon 93 409 27 70

amb la col·laboració de
 PALAU
DE LA
MÚSICA
ORFEÓ
CATALÀ

Barcelona

Cinquè aniversari de la dedicació de la Sagrada Família

El cardenal presidirà la missa i benedicció de la sagristia

Carme Munté
Barcelona

Al Museu de la Sagrada Família hi ha un espai dedicat a recordar una efemèride cabdal en la història d'aquest temple que es va començar a construir l'any 1882. Va ser el 7 de novembre de l'any 2010, quan el papa Benet XVI va visitar Barcelona per presidir la dedicació de la basílica i posar-la com a paradigma d'espiritualitat i bellesa. Enguany se celebra el cinquè aniversari d'aquell dia històric amb una missa el proper diumenge 8 de novembre a les 17 h. L'arquebisbe de Barcelona, el cardenal Lluís Martínez Sistach, presidirà la missa i la benedicció de la primera de les dues sagristies que tindrà la Sagrada Família.

Si bé el conjunt de la sagristia de ponent (entre els carrers Provença i Sardeña) no estarà completament enllestit fins al primer semestre del 2016, amb motiu de la missa del diumenge 8 de novembre els celebrants ja podran fer ús de la planta baixa, adequada com a sagristia de la basílica, que allotjarà dos mobles originals de Gaudí, un cop refets, restaurats i renovats. A marxes forçades s'està produint i col·locant la pavimentació, el tancament de fusta i vidre que la separa del claustre, l'accés des de l'escala, la pica de purificació i la resta d'elements.

Aquesta no serà l'única novetat amb motiu del cinquè aniversari. Així, els cantaires que participaran en la celebració ocuparan les cantories ja totalment acabades. També s'han acabat els vitralls de totes les naus i s'ha col·locat ja la segona de les tres portes de bronze de la façana del Naixement. Un cop completades les portes corresponents als Portals de la Caritat i de l'Esperança, l'escultor Etsuro Sotoo enllestirà abans d'acabar l'any la darrera, la que correspon al Portal de la Fe.

Cinquè aniversari de la dedicació de la basílica pel papa Benet XVI i benedicció de la nova sagristia

Eucaristia presidida pel
Sr. Cardenal Arquebisbe de Barcelona
Dr. Lluís Martínez Sistach

BASÍLICA DE LA SAGRADA FAMÍLIA
Diumenge 8 de novembre de 2015
A les 17.00 h

Recollida d'invitacions gratuïtes
del 2 al 6 de novembre al Seminari Conciliar de Barcelona
c/ Diputació 231 de 10 h a 14 h i de 16 h a 20 h

Sala Creuer

El dimecres 21 d'octubre, coincidint amb les jornades de portes obertes, Jordi Faulí, l'arquitecte director de les obres de la Sagrada Família, va exposar el ritme de construcció amb la vista posada en l'any 2026. En aquesta data, que coincideix amb el centenari de la mort d'Antoni Gaudí atropellat per un tramvia, es preveu acabar la part arquitectònica. «Ho aconseguirem si mantenim el ritme actual de les obres», va assenyalar Faulí.

La roda de premsa va tenir lloc a la sala del Creuer, un espai de 30 metres de longitud, situat a 60 metres d'alçada entre les torres dels evangelistes. En forma de con invertit, a compleix una doble funció: d'una banda, ser receptacle i conductor de llum a les voltes centrals del creuer i, de l'altra, contenir l'estructura que suportarà la torre de Jesús, que culminarà amb una creu de quatre braços. Amb els seus 172,5 m serà la més alta de l'edifici, sense arribar a superar Montjuïc, perquè Gaudí no volia que l'obra de l'home superés la de Déu.

Així, doncs, des d'aquesta sala Creuer, l'arquitecte va desgranar l'evolució constructiva d'un temple que l'any 2014 va ser visitat per un total de 3.260.880 persones. Actualment ja s'ha enllestit un 70% de les obres i el que cal afrontar ara és la verticalitat de l'edifici. «Arrenquen ja els treballs per a la construcció de les torres centrals», va explicar Faulí, alhora que va alertar que no serà fins als anys 2017-2018 quan les veurem aixecar de manera important.

Les sis torres centrals estan dedicades als quatre evangelistes, a la Mare de Déu i a Jesucrist. Tot i que tenen mesures diferents (135-140-172,5 metres respectivament), tenen el mateix tipus de forma apuntada i parabòlica generada per paraboloides grans i esvelts que conformen els diferents costats o facetes.

Aquesta forma de les torres centrals ha trobat la seva inspiració i conseqüent transformació geomètrica en les cúpules que el mateix Antoni Gaudí va dissenyar per a les dues sagristies, situades a les cantonades del carrer de Provença. Mostrant la maqueta original, Jordi Faulí va revelar que aquesta cúpula és una nova forma mai utilitzada en la història de l'arquitectura.

Tarragona

Mig segle de solidaritat de Càritas a Tarragona

Joan Boronat / Tarragona

L'Antiga Audiència de Tarragona, situada a la part alta de la ciutat, acull una exposició que commemora el 50è aniversari de Càritas diocesana de Tarragona. *Càritas: 50 anys al teu costat*, instal·lada al vestibul de l'edifici, es pot visitar fins al 8 de novembre. És un dels actes commemoratius que s'han organitzat per celebrar l'efemèride i que després, de forma itinerant, es farà present a tots els arxiprestats de l'arxidiòcesi tarragonina.

Es tracta d'una petita mostra retrospectiva dels quatre cors de l'anagrama de Càritas plasmats en les quatre

dimensions de l'amor caritatiu: la dimensió eclesial, l'organitzativa, la solidària i la d'acollida i acompanyament. Textos, cartells, revistes, audiovisual, memòries, díptics i llibres volen acostar al públic la tasca de Càritas.

Prèvia a l'acte d'inauguració, al qual va assistir l'arquebisbe de Tarragona, Mons. Jaume Pujol, i el delegat del Govern de la Generalitat, Quim Nin, hi hagué una conferència a càrrec d'Oscar Mateos, responsable de l'àrea social de Cristianisme i Justícia i professor de Cooperació i desenvolupament de la Universitat Ramon Llull. Sota el títol *Cap a un model social: transformacions, horitzons i*

propostes, Mateos va explicar els reptes que té l'entitat en un context on «ja no es pot parlar d'època de canvis, sinó d'un canvi d'època cap a un nou model social».

Els actes continuaran el 4 de novembre a les 19 h, amb la conferència *Els reptes de Càritas*, a càrrec de Mn. Ramon Bufí, delegat episcopal de Càritas Vic, també a l'Antiga Audiència. Per a l'any vinent està prevista la publicació d'un llibre, compendi del mig segle de Càritas a Tarragona.

El director de Càritas diocesana de Tarragona, Francesc Roig, ha destacat l'evolució de Càritas, des de la resposta a les necessitats bàsiques, fins al canvi

de metodologia, «amb la creació de nous i nombrosos projectes, com els d'habitatge, suport psicològic, inserció laboral o empreses amb cor».

Entre els objectius, figura la millora dels serveis als participants i la millora de la gestió dels recursos. Un altre repte important és, segons Roig, «la unificació dels criteris d'actuació en els programes i projectes de totes les Càritas, així com l'increment del treball en xarxa amb altres institucions». En el vessant tècnic, en vol incrementar l'ús del Sistema d'informació confederal de Càritas espanyola-Mòdul d'intervenció, com a eina per al conjunt de les Càritas parroquials.

Girona

Reptes i inquietuds de les Hospitalitats de Lourdes

Víctor Gay
Girona

El tercer cap de setmana d'octubre la ciutat de Girona acollí dos esdeveniments d'abast català directament vinculats al fet religiós del país. Mentre que a la Facultat de Lletres de la Universitat s'aplegava el Parlament Català de les Religions, a poca distància, al monestir benedictí de Sant Daniel, les deu Hospitalitats catalanes de la Mare de Déu de Lourdes celebraven la seva sisena Trobada per intercanviar experiències, presentar propostes de futur i treballar coordinadament.

Mn. Sebastià Aupí, delegat episcopal de Pastoral de Salut, exposà l'actitud d'acompanyament segons la seva experiència hospitalària, ja que és el responsable de l'assistència religiosa catòlica a l'hospital Josep Trueta i en altres centres

sanitaris de la ciutat. Assenyalà que l'acompanyament dels ingressats es basa en la presència, moltes vegades amb poques o cap paraula. Va insistir en el valor de saber escoltar i va recordar el sentit de la gruta de Lourdes, un referent de la cova del pessebre, amb l'avantatge que aquesta gruta es pot tocar, un gest que ens permet «tocar la vida».

La tarda del primer dia de la Trobada, el bisbe de Girona, Mons. Francesc Pardo, compartí un diàleg obert amb els representants de les Hospitalitats catalanes. Es formularen preguntes, especialment relacionades amb la necessària implicació de les parròquies en els pelegrinatges centrals. També es va comentar que els membres de la Conferència Episcopal Tarraconense fossin degudament informats de les activitats i de les inquietuds que es viuen a les Hospitalitats.

Per la seva part el bisbe Francesc es va comprometre a informar de la Trobada i dels temes exposats a la propera reunió de CET, tot assenyalant que ho faria especialment amb l'equip responsable de la Pastoral de la Salut. També va insistir que les Hospitalitats porten a terme una missió diocesana. Encara que les peregrinacions al santuari són el punt culminant, no s'han d'oblidar les activitats que es fan la resta de l'any. També es va debatre la problemàtica que deriva dels temps fixats des del santuari per a les peregrinacions, cosa que en molts casos dificulta la participació dels joves, en coincidir amb temps d'exàmens.

En l'Eucaristia celebrada a l'església del monestir, el bisbe va animar les Hospitalitats: «Sou servidors dels més pobres, gràcies i coratge.»

Angel Almazan

Mn. Sebastià Aupí, delegat episcopal de Pastoral de la Salut.

XII Mostra de Cinema Espiritual de Catalunya

Del 30 d'octubre al 15 de desembre de 2015

Projeccions:

Filmoteca de Catalunya / CaixaForum Girona (Auditori de l'EspaiCaixa Girona)
CaixaForum Lleida / CaixaForum Tarragona / Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia
Centre Parroquial Sant Vicenç de Sarrià / Cinema els Lluïsos d'Horta / Escola Jesuïtes Casp
Patronat Parroquial de Vilassar de Mar

Informació:

Direcció General d'Afers Religiosos
C. Rivadeneyra, 6, 2n - 08002 Barcelona - Tel. 93 554 58 52 - www.gencat.cat/afersreligiosos - @afersreligiosos

Organització:
Generalitat de Catalunya
Departament de Governació i Relacions Institucionals
Direcció General d'Afers Religiosos

Coorganització:
Departament de Cultura
Filmoteca de Catalunya
Obra Social 'la Caixa'

Col·labora:
Centre d'Estudis Cristianisme i Justícia - Centre Parroquial Sant Vicenç de Sarrià
Cinema els Lluïsos d'Horta - Escola Jesuïtes Casp - European Dreams Factory
Facultat de Comunicació Blanquerna - Patronat Parroquial de Vilassar de Mar

Amb el suport de:
Associació la Llum del Word - Consell Bahá'í de Catalunya - Comunitat Bektita Myingma Tenzar - Comunitat Jueva del Shalom de Barcelona - Comunitat Musulmana de Lleida - Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes - Església Evangèlica de Catalunya - Fundació SER.GI

La Generalitat de Catalunya, a través de la Direcció General d'Afers Religiosos del Departament de Governació i Relacions Institucionals, organitza per segon any consecutiu la Mostra de Cinema Espiritual de Catalunya.

La Mostra, que enguany s'estén arreu de Catalunya, presenta una selecció de catorze de les pel·lícules més interessants de la producció cinematogràfica espiritual i religiosa actual.

Més informació: www.gencat.cat/afersreligiosos

BARCELONA

DILLUNS 2 NOVENBRE

To light a Candle (2014), de Maziar Bahari. 53 minuts.

A les 19 h - Preu: 4€. Tarifa reduïda: 3€.

Centre d'estudis Cristianisme i Justícia (Roger de Llúria, 13).

Tel. 933 172 338.

Presenten **Amin Emilio Egea**, membre de l'òrgan de govern de la comunitat bahá'í de Sant Cugat del Vallès, i **Jaume Flaquer**, cap de l'Àrea Teològica de Cristianisme i Justícia.

La pel·lícula posa en relleu la persecució dels bahá'ís a l'Iran i se centra en les històries de les persones associades al tancament de l'Institut Bahá'í d'Educació Superior.

DISSABTE I DIUMENGE / 7 I 8 NOVENBRE

Arxiu zero (2012), de Dominic M. Carola. 45 minuts.

A les 17 h - Preu: 4€. Tarifa reduïda: 3€.

Filmoteca (plaça de Salvador Seguí, 1-9). Tel. 935 671 070.

Presenta **Marc Fuentes**, membre d'Àgape i productor executiu i director del projecte Arxiu zero.

Animació familiar. Any 21 de la Nova Era. Precaris edificis i búnquers construïts amb les runes de les ciutats arrasades durant la Guerra Obscura envolten un alt edifici de forma hexagonal: la seu del Sistema, creat per l'Àncià, que governa dictatorialment la població, majoritàriament adolescents nascuts en la Nova Era i criats als guetos amb una màxima: només els forts sobreviuran.

Un general bolivià va ordenar la mort d'Espinal

Revelat el nom dels instigadors de la mort del jesuïta català i dels qui el van torturar

Joan Piñol
Redacció

El coronel Roberto Meleán, davant d'un nombrós grup de periodistes, ha donat la notícia que molts feia tres dècades que esperaven. El nom d'aquells que van ordenar l'assassinat del sacerdot jesuïta Lluís Espinal i la identitat d'aquells que el van acabar matant. Els fets es remunten al 21 de març del 1980 quan un grup de paramilitars va segrestar el pare Espinal al barri de Miraflores de La Paz, el van torturar fins que li van clavar 17 trets en un escorxadore de vaques. L'endemà deixaven el seu cos mutilat en una carretera de la capital de Bolívia.

Trenta-cinc anys després, el 6 d'octubre passat finalment s'ha pogut saber l'autoria d'aquell assassinat que va commoure el país. La mort es va produir pocs mesos abans que el 17 de juliol del 1980 el comandant de les Forces Armades, el general Luis García Meza, encapçalés un cop d'estat. Meza va liderar un govern dictatorial durant gairebé un any (fins a l'agost del 1981) en què van sovintejar els segrestos i assassinats. L'any 1986 el nou govern democràtic va iniciar l'anomenat «judici a la dictadura» en què el general Meza i un nombrós grup de militars i policies van ser condemnats. Tot i així, l'assassinat d'Espinal no es va investigar perquè es va produir abans de l'establiment de la dictadura.

Confessions entre presos

El coronel Meleán ha trencat el silenci de 35 anys. Ell mateix està condemnat per la desaparició d'un estudiant durant la dictadura. Per aquest cas, Meleán porta set anys en una presó dels 30 a què ha estat condemnat. L'excoronel va conèixer la informació de la mà del coronel Freddy Quiroga que li va fer aquesta confidència mentre tots dos estaven detinguts a la presó de Chonchocoro. Quiroga mateix es va confessar com un dels instigadors de l'assassinat d'Espinal i va revelar a Meleán la identitat dels executors. Fa pocs mesos Quiroga va morir a la presó per causes naturals.

Espinal va ser assassinat perquè volia publicar un reportatge sobre la corrupció existent a les Forces Aèries Bolivianes a la revista *Aquí*, que ell mateix dirigia. Segons les informacions d'Espinal, l'exèrcit de l'aire havia comprat fraudulentament uns avions *Hèrcules*. Per evitar la publicació, el comandant general de les Forces Aèries Bolivianes, el general Jaime Niño de Guzmán, va ordenar l'assassinat d'Espinal a canvi de 200 mil dòlars.

Els autors

Els executors van ser: el coronel Carlos Unzueta, el coronel Javier Hinojosa, conegut com a Lince, i dos militars, Payo Helguero i el seu germà. Es tracta de quatre coneguts implicats en altres operacions violentes de la dictadura. El més cèlebre d'aquest grup és el coronel Hinojosa. Aquest policia pertanyia als

El Papa en la seva visita a Bolívia, el juliol passat, va resar en el lloc on va ser trobat el cadàver d'Espinal.

L'excoronel Roberto Meleán atenent als mitjans de comunicació per revelar el nom dels assassins d'Espinal.

serveis d'intel·ligència del Ministeri de l'Interior i va ser un dels cervells de l'Operació «Avispón», l'assalt al Centre Obrer de La Paz que va iniciar el cop d'estat del 17 de juliol del 1980. Hinojosa s'havia format a la SOA, l'Escola de les Amèriques, un camp d'entrenament de l'exèrcit dels Estats Units per preparar paramilitars sud-americans. El lligam entre els colpistes del 1980 i els Estats Units és evident. Hinojosa actualment està desaparegut i pròfug de la justícia boliviana, que l'ha condemnat en rebel·lia per la seva actuació durant la dictadura.

L'autor intel·lectual de l'assassinat, el general Niño de Guzmán, no és un qualsevol. Tot i la seva implicació en la dictadura, va arribar a ser ministre de Cultura (1976-1978), diputat l'any 1993 i ambaixador a Viena (1998-2003).

PAPA FRANCESC:
«El pare Espinal va predicar l'Evangeli i aquest Evangeli va molestar i per això el van eliminar»

En l'actualitat, amb 81 anys, es troba retirat i mai no ha estat investigat per la seva implicació a la dictadura.

La revelació de Meleán ha permès que s'obri una nova investigació. L'advocat de l'excoronel, Frank Campero,

ha enviat tota la documentació a la Fiscalia General de Bolívia.

Vida d'un màrtir

Lluís Espinal, nascut l'any 1932 a Sant Fruitós de Bages, havia estudiat periodisme a Bèrgam i havia treballat a Televisió Espanyola abans d'arribar a Bolívia el 1968. Espinal es va abocar especialment en les lluites del moviment miner i en les reivindicacions socials i democràtiques. El 1976 va ser cofundador de l'Assemblea de Drets Humans de Bolívia i el 1978 va liderar una vaga de fam del moviment miner que va durar 19 dies. El 1979 va fundar el setmanari *Aquí* des d'on va denunciar la corrupció del govern. Es dona la particularitat que l'assassinat d'Espinal es va produir només tres dies abans que matessin el bisbe Òscar Romero, recentment beatificat. El jesuïta Xavier Albó, també català, explica la coincidència de tots dos assassinats: «Quan tornàvem del cementiri, d'enterrar Espinal, ens vam assabentar que a més de quatre mil quilòmetres de distància havien assassinat Òscar Romero, les causes eren les mateixes i la mort els va agermanar.»

El papa Francesc va retre homenatge a Espinal en el seu recent viatge a Bolívia. El 8 de juliol va fer aturar el papamòbil al lloc on va ser trobat el cos del jesuïta. Envoltat de fidels, el Papa va pronunciar un inesperat discurs ple d'emotivitat, gairebé una pregària en veu alta. «Sóc aquí per recordar un germà nostre, víctima dels interessos d'aquells que no volien que lluités per la llibertat de Bolívia. El pare Espinal va predicar l'Evangeli i aquest Evangeli va molestar i per això el van eliminar.»

Celebrat el III Congrés del Lleure Educatiu

Organitzat per la Fundació Pere Tarrés i Didania, hi van participar 300 persones

Redacció
Barcelona

Quines són les contribucions del lleure educatiu en el segle XXI als infants i joves, a les seves famílies i escoles, a les organitzacions i a la cohesió social? Unes 300 persones es van reunir els dies 16 i 17 d'octubre al III Congrés del Lleure Educatiu, organitzat per la Fundació Pere Tarrés i per Didania, on van participar entitats i empreses de tot Catalunya, i també de la resta d'Espanya.

La inauguració del Congrés va ser presidida per la vicepresidenta del Govern i consellera de Benestar Social i Família, Neus Munté, que va destacar que «el lleure educatiu té una gran capacitat transformadora i una gran importància per a la cohesió social i fomenta la participació activa, l'esperit crític i el voluntariat». Josep Oriol Pujol, director general de la Fundació Pere Tarrés, va assenyalar que Catalunya destaca a nivell europeu per la quantitat d'iniciatives diverses i especialment, des del món social sense afany de lucre, fent possible una ciutadania de qualitat, amb una capacitat d'associar-se i promoure iniciatives i empreses de tot tipus, des d'una societat civil dinàmica.

A més, va plantejar tres reptes amb la voluntat d'impulsar i fer avançar el lleure educatiu per als propers anys: la universalització de l'accés a l'educació en el lleure, la capacitat d'entesa entre les diferents federacions i entitats que promouen l'educació en el lleure i la preocupació per una evolució de la voluntat reguladora, tant de l'administració com de diferents actors del món educatiu no formal.

A la taula inaugural, també hi van intervenir la regidora de l'Àrea de Cicle de Vida, Feminismes i LGTBI, Laura Pérez, i la diputada delegada de Benestar Social de la Diputació de Barcelona, Maite Fandos.

Escola de ciutadania

Uns 600.000 infants d'entre 3 i 14 anys participen en activitats extraescolars (segons l'Enquesta de Salut de Catalunya del 2012) i cada estiu més de 220.000 infants i joves participen en activitats d'estiu (casals, colònies, acampades, rutes, camps de treball), segons dades del 2013 de la Direcció General de Joventut. Aquestes xifres mostren com un elevat nombre d'infants i joves de Catalunya participen en les activitats de lleure educatiu que es fan fora de l'horari de l'escola amb una clara intencionalitat pedagògica.

Però les diferents realitats socioculturals d'infants i joves en les nostres societats actuals demanen noves formes de relació i construcció de ciutadania. Aquests nous escenaris socials i comunitaris van centrar la conferència de la Dra. Txus Morata, professora de la Facultat d'Educació Social i Treball Social de la Universitat Ramon Llull. Per a la Dra. Morata, l'educació en el lleure «aporta formes de comu-

nicar-se, de pensar, d'aprendre i de relacionar-se a través de la transmissió de valors i la cultura de la solidaritat crea ciutadans participatius, crítics i compromesos pel bé comú».

En la mateixa línia de reivindicar el paper de l'educació com a transmissor de valors, va fer èmfasi el Dr. Francesc Torralba, professor i director de la Càtedra Ethos d'ètica aplicada de la URL. Va subratllar els referents a la crítica i la responsabilitat que tenim com a ciutadans vers la societat en què vivim, entesos com a elements decisius per poder frenar determinats processos i per deslegitimar certs comportaments. «Només una ciutadania activa, conscient, responsable, compromesa i adulta pot fer possible el canvi, la regeneració de les institucions i de les organitzacions que tan urgentment necessitem», va assegurar.

Aportacions i reptes

Durant el matí de divendres va tenir lloc una de les taules rodones més enriquidores sobre quines són les contribucions del lleure educatiu. En una enquesta realitzada entre els assistents al Congrés es va concloure que el lleure educatiu contribueix a millorar els valors personals en un 42%. A continuació, es va escollir la cohesió social en un 38% de les respostes. A més distància, es troben les altres dues dimensions: les competències professionals (13% dels vots) i l'educació formal (7%).

Daniel Jover, president d'Aprise Promocions, va destacar que el lleure educatiu aporta a la dimensió individual dels infants i joves el sentit del

respecte, de la responsabilitat i tenir cura dels altres i d'un mateix. Segons Jover, això s'aconsegueix treballant la interioritat, la solidaritat i la sobrietat pensada com a ecologia, equilibri i consum responsable. El lleure ha fet moltes aportacions a les escoles i a les famílies, segons Carles Armengol, secretari general de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya. Va explicar que «el lleure podria omplir molt l'espai familiar i no només com a conciliació, sinó viure el lleure conjuntament i amb sentit». Quant a les aportacions a les organitzacions, Ricard Serlavós, professor d'Esade, va dir que «haver estat monitor cada cop es valora més en els processos de selecció per entrar a treballar en una empresa». Finalment, la dimensió de la cohesió social va ser analitzada per Pau Marí-Klose, doctor en Sociologia, que va concloure que «una línia d'actuació contra la pobresa infantil és el lleure perquè trenca els vincles entre la pobresa i els seus efectes».

Dissabte es van desenvolupar quatre debats simultanis sobre els temes més controvertits actualment en el món del lleure educatiu: com competir i incorporar l'entorn digital i les noves tecnologies, si el lleure educatiu pot tenir afany de lucre, com involucrar els adolescents en les activitats de lleure i com treballar la diversitat i la igualtat d'oportunitats.

Tot seguit, Imanol Zubero, professor titular a la Universitat del País Basc i escriptor, va parlar sobre la formació que aporta l'escola i el mercantilisme i l'utilitarisme de l'ensenyament formal, tot constatant l'allunyament de

l'aprenentatge vital. «Quan parlem de coneixement aplicat, d'educar en valors, actituds i aptituds prosocials, en competències cíviques, en recursos morals... llavors l'aprenentatge intel·lectual es mostra radicalment insuficient», va afirmar Zubero.

Manifest

El III Congrés del Lleure Educatiu va finalitzar amb les intervencions de Rafael Ruiz de Gauna, director de Relacions Institucionals de la Fundació Pere Tarrés, i Maria Valencia, presidenta de Didania.

El Manifest del Congrés reclama el dret a un lleure educatiu infantil i juvenil comproment-se i demanant la col·laboració de les administracions i els agents socials en aspectes com ara desenvolupar el dret al joc i la participació, capacitar els professionals per exercir la seva tasca amb garanties, reconèixer els aprenentatges dels educadors i establir unes condicions laborals adients, teixir una educació inclusiva entre les diferents institucions educatives, reconèixer i impulsar la pluralitat d'iniciatives, així com implicar les famílies. El manifest també vol afavorir experiències innovadores en entorns digitals que donin resposta a les necessitats familiars i escolars, sense renunciar als valors que potencia. A més, proposa a les administracions que les regulacions no intentin normalitzar-ho tot per deixar espais a la creativitat i la innovació i que considerin actuacions, recursos econòmics, infraestructures i fons d'ajudes per a les activitats d'educació en el lleure.

El «Calendari de l'Ermità», ja en català

També s'ha presentat el quadern «Cuinar en temps de crisi», de fra Valentí Serra

Miquel Àngel Codina
Barcelona

El dimarts 20 d'octubre, l'auditori del Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) va acollir la presentació del *Calendari de l'Ermità* per a l'any 2016, que s'edita per primera vegada també en català, i del quadern *Cuinar en temps de crisi*. Totes dues publicacions són obra d'Edicions Morera. A l'acte hi van intervenir Lluís Calvo, coordinador institucional del CSIC; Norbert Tomàs Bilbeny, director d'Edicions Morera, i fra Valentí Serra de Manresa, autor del receptari *Cuinar en temps de crisi* i col·laborador del *Calendari de l'Ermità*.

«Enguany es compleixen els 140 anys d'edició anual ininterrompuda del *Calendario del Ermitaño de los Pirineos*. Per celebrar-ho, Edicions Morera publica un exemplar extraordinari, tant en castellà com per primer cop en català —*Calendari de l'Ermità*—, actualitzant-ne continguts, seccions i col·laboradors, que el consoliden com un referent indiscutible de la informació del calendari festiu i laboral del món rural, del folklore i de la cultura popular i tradicional», va explicar Lluís Calvo. Tot seguit, Calvo va dur a terme una interessant reflexió filosòfica sobre el temps, «una qüestió estudiada per la física i per científics com Albert Einstein». «El que és important de debò—va manifestar— és la manera com es viu el temps, una qüestió que ja va tractar el cèlebre escriptor francès Marcel Proust a la seva obra *A la recerca del temps perdut*.» I va afegir: «Tot allò que vivim ho emmagatzemem en un "calaix" que és la nostra memòria. Avui dia, els ciutadans en general disposem de poc temps per madurar, aprofundir i reflexionar sobre els temes veritablement significatius i sobre el que ens envolta. Cal viure intensament amb valors, com ara l'austeritat, la solidaritat, etc.»

Tradicció familiar

Norbert Tomàs Bilbeny va informar als assistents que omplien de gom a gom la sala d'actes del CSIC que l'artífex del *Calendario del Ermitaño de los Pirineos* va ser el seu rebesavi, Antoni Maria Morera i Colom (1876-1893). «Fou perit mercantil, agrimensor i autor de diverses publicacions. Va ser un precursor en editar aquest tipus de calendaris, molt prolífics a finals del segle XIX i començaments del XX. Des de llavors, la nostra família ha anat editant aquest calendari, amb esperit funcional i col·leccionable», va assenyalar Tomàs Bilbeny.

Pel que fa a l'edició catalana, aquest promotor de tantes iniciatives culturals va dir que «hem conservat els admirables gravats vuitcentistes i amb molta cura hem modificat les lletres per adaptar-les al català; també hem reformat la mida del quadern i els continguts». Tomàs Bilbeny va comentar que «la informació sobre fires, mercats i festes majors, que s'ha incrementat en un 30%, volem que sigui el més fiable,

Agustí Codinach

rigorosa i contrastada possible».

La gran novetat del *Calendari de l'Ermità*, que ja forma part del patrimoni etnogràfic català, són els continguts vinculats al món de les herbes remeieres, a càrrec del frare caputxí Valentí Serra de Manresa, que hi col·labora per primera vegada. Hi aporta tota la seva experiència en la matèria, recopilant dades com a arxiver del convent dels caputxins de Sarrià de Barcelona.

Dimensió científica

Finalment, va prendre la paraula fra Valentí. Va agrair l'assistència de totes les persones que l'acompanyaven en aquest acte i va mostrar la «joia immensa» que la presentació de les dues publicacions tingués lloc al CSIC, «un gran santuari de la cultura».

Segons el religiós caputxí, «més enllà de la seva dimensió popular, el *Calendari de l'Ermità* és notable per la seva dimensió científica. Hi ha nombroses dades astronòmiques, com ara els eclipsis de sol i de lluna, el trànsit de Mercuri o la visibilitat dels planetes, sempre presentades de manera divulgativa, així com informacions cronològiques i religioses». I és que fra Valentí va recordar que la vida de Jesús (naixement, passió, mort i resurrecció) «marca el nostre calendari».

Amb *Cuinar en temps de crisi*, Edicions Morera inicia la col·lecció L'Ermità. Es tracta d'un receptari, on fra Valentí Serra de Manresa presenta un recull d'experiències gastronòmiques basades en les tradicions culinàries conventuals. L'autor aporta la transcripció d'antigues receptes culinàries—pròpies de la tradició rural i conventual—seleccionades de manuscrits i vells tractats poc coneguts, que

El «Calendari de l'Ermità» ja forma part del patrimoni etnogràfic català

«Cuinar en temps de crisi» ens endinsa en la tradició culinària dels convents caputxins, caracteritzada per la senzillesa i l'austeritat

encara avui poden ser d'utilitat per a la preparació, amb pocs recursos, d'una gran varietat de plats saborosos. «Avui vivim un retorn als remeis naturals, a la cuina sana i equilibrada, i al conreu ecològic, i cada cop proliferen més els horts urbans», va observar fra Valentí.

El quadern s'estructura en dos grans apartats: receptes per cuinar la verdura, la carn i el peix (lleties amb cards, menuts d'au a la caputxina, peus de porc ensucrats, mandonguilles de granota...), i receptes per preparar begudes refrescants i postres (arrop a la caputxina, codonyat de frare, matons de monja...). Aquest receptari permetrà al lector endinsar-se en la tradició culinària dels convents caputxins, caracteritzada per la senzillesa i l'austeritat. Per facilitar la comprensió dels textos antics, el quadern inclou un apèndix amb un complet glossari de termes relatius a productes, estris i mesures.

EL MUNDO DE LAS HERENCIAS

«En el Bufete Rojas trabajamos para que cuando llegue el día en que ya no estés, tu familia pueda permanecer unida y que todo lo que te ha costado tanto acumular en vida, no sea motivo para dividirla cuando faltes.

Un buen testamento, bien explicado, con mucho amor y cariño puede ayudar a que este trámite tan doloroso pueda ser un poquito más fácil. »

Bufete Rojas

ABOGADAS ESPECIALISTAS EN HERENCIAS

TELÉFONO 93 246 60 96 / 93 265 89 22 CONTACTO mariaelbarojas@bufeterojas.es WWW.BUFETEROJAS.ES

Actualitats científiques

Aigua líquida a Mart

La majoria dels nostres lectors ja es deuen haver assabentat de la notícia que la NASA ens ha fet saber a partir de les comunicacions que ens ha fet arribar el robot *Curiosity*, que ja fa més de dos anys que està prenent dades d'aquest planeta veí des del cràter Gale de Mart, que és on es va col·locar el 2013. Tot això ha sortit als diaris.

Molts dels que ens llegiu crec que la notícia d'haver-hi detectat l'existència d'aigua líquida us haurà fet estrany de debò, perquè prou sabeu que la temperatura mitjana de la superfície marciana és d'uns 40 graus centígrads sota zero (-40°C) i que rarament puja fins als -20°C, mentre que de vegades arriba a -80°C. Com pot ser que hi hagi aigua en estat líquid si l'aigua glaçada no comença a fondre's fins a 0°C? No ens està enganyant la NASA?

Cal llegir bé la notícia. No és aigua pura la que s'ha vist que hi flueix sinó aigua molt carregada de sal, gairebé una salmorra. I això ja és una altra cosa. Tots sabeu que l'aigua salada es manté líquida fins a uns certs graus sota zero de l'escala centígrada (la C, que és la creada pel suec Celsius el 1742). Precisament l'anterior escala Fahrenheit (la F, ideada per aquest físic alemany el 1714) té el zero al punt en què una aigua amb sal que ell va triar com a exemplar es comença a glaçar (correspon a -17,77°C) i, com que un grau Celsius comprèn 1,8°F, a 0°C correspon 32°F (i 100°C equivalen a 212°F). Ara bé si la concentració de sal a l'aigua és superior a la del model que féu servir Fahrenheit, resulta

Imatge de Mart enviada pel «Curiosity» (NASA).

que pot tenir el punt de congelació més baix encara que els -17,77°C, per sota de -20°C, i això és el que li passa a l'aigua que se'ns diu que es forma a Mart segons les dades preses per l'aparell REMS del *Curiosity*. Ens diu Javier Martín-Torres (del CSIC de l'Institut Andalús de Ciències de la Terra) en l'article que ell publica sobre aquesta troballa a la revista *Nature Geoscience* que, «després de mesurar les temperatures de l'aire i del sòl, la pressió i la humitat relativa

sabem que l'aigua existeix; no n'hem fet una detecció directa... però sabem que l'aigua hi és». I és que el terra de Mart conté una gran quantitat de sals, entre les quals els perclorats que fan que el punt de congelació de l'aigua que els dissol baixi molt, fins més avall dels -20°C. I cal afegir-hi que, encara que el vehicle de la NASA es trobi en un lloc dels més càlids de Mart, com que aquests perclorats abunden en tot el planeta, aquestes salmorres poden ser molt freqüents en altres indrets

que encara tenen una humitat més alta, segons creuen els investigadors de la NASA.

Què cal dir a tot això? John Grunsfeld, administrador adjunt de la NASA, hi diu: «Aquesta troballa suggereix que l'existència de vida a Mart és possible.» Però nosaltres no ens atrevim a dir-hi tant. Es tracta d'una aigua molt mins, intermitent i saladíssima. Oi que no es veu gaire probable que sigui prou per originar la complexitat d'una primera cèl·lula per simple que fos?

Gent de casa

Patro Agulló, una gran dona

De fet, si busquem en papers i documents quelcom de la Patro, el més probable és que no en trobem res, perquè Patrocini Agulló i Soler—coneguda com la Patro—no era una dona de lletres ni llatins, de les que deixen empremta de plata, sinó una modesta modista. Era una dona de sensibilitat avançada, que tota la vida va procurar deixar un rastre de bé i virtut, i sempre es va preocupar més per un somriure feliç que no pas per riqueses mundanes.

Nascuda a Penàguila, a la comarca d'Alcoi, el 10 de febrer del 1909, va emigrar amb la seva família a Catalunya cap els catorze anys. Era una adolescent que se submergia en

Monòlit en record de la Patro Agulló a la plaça que porta el seu nom a Sabadell.

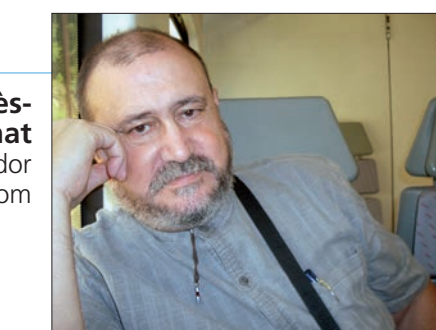
aquell món de murcians, alacantins, valencians i els primers andalusos, que arribaven a Catalunya per sobreviure i s'instal·laven a Sabadell.

No li regalaren res. Començà a treballar de modista i treballà tota la vida; una vida lliurada, sense lu-

xes ni comoditats, de lluita, però amb uns grans ingressos en el compte dels beneficis socials.

Plenament conscient que part de la misèria provenia de la ignorància i amb el desig de millorar la qualitat de vida de les dones a través de la instrucció, va fundar una escola nocturna per a noies treballadores en el si de la parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell. Va dirigir-la i en fou l'ànima durant vint-i-cinc anys.

És evident que la Patro no va edificar grans catedrals ni universitats elitistes, però l'immens benefici de la seva inversió es va veure en la qualitat de vida de dotzenes de

Joan Pallarès-Personat

Historiador

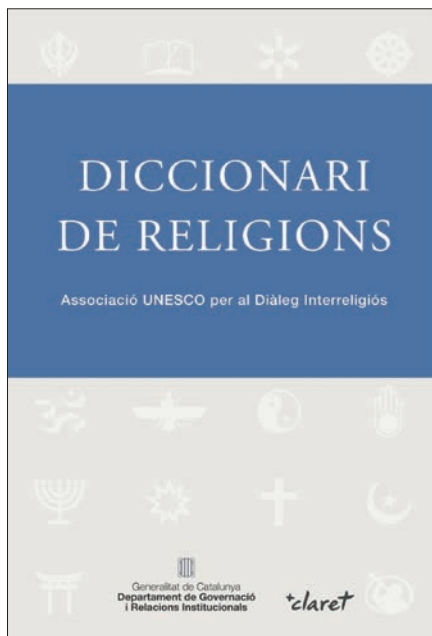
jpallarespersonat@gmail.com

dones que van passar per les aules.

Lluitadora tenaç, va promoure la construcció de la nova parròquia al barri de Can Rull, sorgit als anys que hi va arribar la Patro, entre casetes de segona residència, que es transformà en un barri obrer prou marginal i als anys seixanta emprengué una mudança total, però sempre amb mancances de serveis.

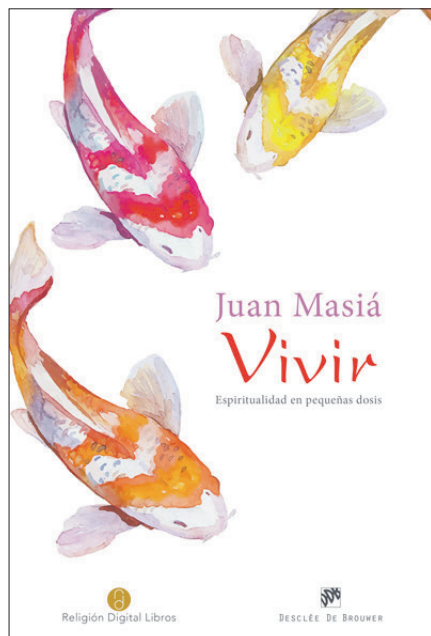
La Patro va impulsar tota mena d'iniciatives solidàries i d'ajuda als necessitats. Va morir, als 57 anys, el 10 de desembre del 1966. Avui, gairebé mig segle després, un monòlit a Sabadell, instal·lat el 1993, recorda la seva vida i obra. L'Associació d'Amics de la Patro en serva el record, alhora que en continua la tasca, i una plaça llueix el seu nom.

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS
Diccionari de religions
Claret-Generalitat de Catalunya,
2015, 280 pàg.

El fet religiós és un patrimoni de tots que cal preservar. Aquest diccionari pretén ser un instrument que ajudi a expressar i a compartir la veritat d'aquest patrimoni. La intenció és informar i formar per prevenir i transformar estereotips i prejudicis, de manera que l'alteritat pugui ser descoberta en tota la seva dignitat i grandesa sense reduccions ni malentesos.

JUAN MASIÁ
Vivir. Espiritualidad en pequeñas dosis Desclée De Brouwer, 2015, 192 pàg.

Aquests esbossos d'espiritualitat, com a punts de contemplació, exploren tres camins d'il·luminació: despertar a la vida per agrair-la confiadament, conivir vivificant-nos mútuament amb goig i compadir alliberadament tot el que sufoca la vida. També preveuen l'espiritualitat trinitària: la font de la Vida, l'epifania del Camí i la brisa de l'Esperit.

ÓSCAR ÁLVAREZ
Hacia la plenitud del amor conyugal CCS, 2015, 192 pàg.

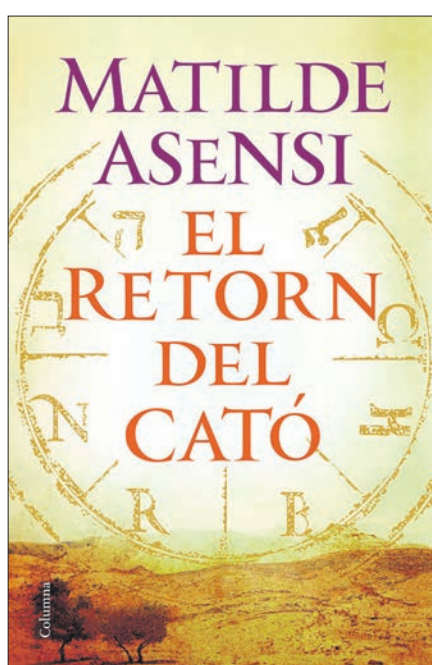
Parlar avui de l'amor conyugal pot resultar aventurat o, fins i tot, agosarat. Al llarg d'aquestes pàgines, l'autor ha volgut redescobrir la grandesa de l'amor conyugal, en la seva veritat, bellesa i bondat, com a horitzó existencial per aconseguir la plenitud en el matrimoni. Es tracta d'una invitació a aprofundir i reflexionar a l'entorn de les bases sobre les quals ha de bastir-se l'amor.

CARLOS ROS
Madre María de la Purísima San Pablo, 2015, 206 pàg.

Aquest llibre ofereix una semblança biogràfica completa de la mare Maria de la Puríssima (1926-1998), canonitzada a Roma el 18 d'octubre passat pel papa Francesc. Al llarg de divuit capítols, el teòleg Carlos Ros presenta la personalitat i el carisma d'aquesta nova santa mentre ens en va desgranant la vida, com el seu nomenament com a mare general de la Companyia de la Creu.

MATILDE ASENSI
El retorn del Cató Columna, 2015, 598 pàg.

Què poden tenir en comú la Ruta de la Seda, les clavegueres d'Istanbul, Marco Polo, Mongòlia i Terra Santa? Això és el que els protagonistes d'aquesta novel·la, Ottavia Salina i Farag Boswell, hauran d'esbrinar posant la seva vida en perill per resoldre un misteri que arrenca al segle I de la nostra era. És una combinació magistral d'aventura i d'història.

MARIE HERMANSON
Una extraña en la playa Alevosía, 2015, 246 pàg.

De petita, l'Ulrika passava els estius a Tangevik, una petita ciutat costanera, amb la seva amiga Anne-Marie. Una nit de Sant Joan tot canvia, quan la germana adoptiva d'Anne-Marie, una nena estranya i silenciosa, desapareix a la platja. Molts anys després, l'Ulrika torna a Tangevik i passeja per aquella platja amb els seus fills. Els nens fan un macabre descobriment...

MARTA ALLUÉ
Perder la piel Seix Barral, 2015, 270 pàg.

Marta Allué va patir un accident que li va provocar cremades profundes en el vuitanta per cent del cos, amb gravíssimes seqüeles que, malgrat tot, no l'han privada de dur una vida raonablement normal. L'autora evoca pas a pas la seva tornada a la consciència, els malsons i el patiment físic, la rehabilitació i els alts i baixos d'ànim durant un llarg itinerari per diversos hospitals.

MARTÍ GIRONELL
Strappo Ediciones B, 2015, 320 pàg.

L'any 1919 Franco Steffanoni aplica la tècnica de l'*strappo* per arrencar uns murals de més de mil anys d'antiguitat a Santa Maria de Mur. Així comença l'espoli de l'art romànic a mans de personatges sense escrúpols. Aquesta novel·la retrata la tenacitat d'uns i la cobdícia dels altres per aconseguir els tresors que guardaven les esglésies que avui són Patrimoni de la Humanitat.

Crítica literària

Llegir i escriure poden esdevenir pregària

La lectura com a pregària és un d'aquests llibres breus que estan escrits per ser assaborits a poc a poc, en tardes de lleure, quan et sembla que has d'apaivagar una mica el ritme desbocat del món. Fet de pensaments, de reflexions, de màximes, de ràfegues intuïtives, convida constantment a adonar-se que la vida és un llibre obert, inacabat, suggestiu i de vegades fascinant en què qualsevol persona pot escriure alguna ratlla. El seu títol, *La lectura com a pregària*, sacseja la fibra interior del lector i el predisposa a sentir-s'hi bé, en aquestes pàgines. És més, l'autor pensa que el lector pot treure de dintre seu continguts interiors que vagin més enllà dels textos que anirà trobant al llarg del llibre.

Mèlich confessa que per a ell l'acte d'escriure és inseparable de la seva vida. Més encara, no escriu únicament per publicar. Escriu també allò que ningú no llegirà. «Aquest és —constata— el moment en què sorgeix l'escriptura com a forma de vida.» Tanmateix, el llibre que tenim entre les mans tracta d'algun dels aspectes vitals que ens són comuns a homes i dones de la vella cultura occidental. Per exemple, l'àmbit de l'educació. Per al professor

JOAN-CARLES MÈLICH

La lectura com a pregària

Fragmenta editorial, 2015, 122 pàg.

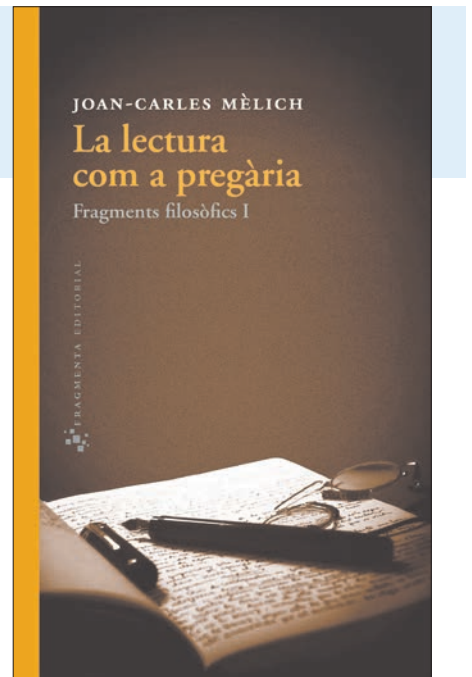
Mèlich, «l'educació hauria d'ensenyar que no vivim ni viurem en el millor dels mons, que el paradís és fora de l'abast dels éssers finits, que la justícia, la veritat o el bé absoluts no es faran mai presents». D'altra banda, afirma que no tot es pot ensenyar, i el que segur que no es pot ensenyar és l'ètica.

Pel que fa a les connotacions pràctiques del fet educatiu, educar —segons Mèlich— «és estar a l'altura d'allò que l'altre em demana i admetre la fragilitat de la condició humana, perquè mai no podrem respondre adequadament a la demanda de l'altre». L'autor insisteix en el tractament d'aquest tema, i escriu que «educar és donar». Donar sempre alguna cosa (coneixements, actituds, valors), però també donar o, si més no, exposar que paral·lelament hi ha la possibilitat de la transgressió, una possibilitat no programada i impossible de planificar dintre la lògica del sistema.

Resulten suggestives les pinzellades amb què l'autor dibuixa la interioritat del viure humà, i assevera que «només podem viure de debò inventant-nos a nosaltres mateixos. Viure és inventar-se». Es tracta d'una concepció dinàmica i progressiva, que rebla amb una altra sentència: «Ser és arribar a ser, no ser mai del tot ni definitivament.» Mèlich no defuig la constatació de la mortalitat de l'ésser humà. Per a ell, «la mort és el més normal i, al mateix temps, el més extraordinari. Sabem que hem de morir, però sovint no en som conscients, no en volem ser conscients».

En un llibre de to eminentment positiu desconcerta un xic la resposta a la pregunta que l'autor es fa: som imatge de Déu? «Potser sí —diu—, però no d'un Déu bo i amable, sinó d'un Déu cruel, viciós, corromput.» Em sembla una resposta estranya, excessiva, injusta, rebutjable. Sí que és cert que

Josep-Maria Puigjaner

Escriptor i periodista
jmpuigjaner@hotmail.com

hi ha persones al món que opten pel vici, la maldat i la corrupció, però són multitud les que reflecteixen la imatge d'un Déu de bondat i de compassió. Gràcies a aquesta imatge, la humanitat continua aspirant a construir societats més amables per als seus ciutadans.

Crítica teatral

«Han trobat l'àvia!»

«NOMÉS SÓN DONES»

de Carmen Domingo.

INTÈRPRETS:

Míriam Iscla, Maika Makovski i Sol Picó/Xaro Campo.

DIRECCIÓ: Carme Portaceli.

Sala Petita, Teatre Nacional de Catalunya, Barcelona.

Fins al 8 de novembre.

Paraula, música i coreografia. *Només són dones* podrien ser tres propostes independents i cadascuna d'elles tindria bona part de la mateixa força que desprèn en aplegar-les en una: podria haver estat un monòleg, podria haver estat un solo de dansa o podria haver estat un recital. És precisament aquesta visió triangular conjunta el que fa que la malmesa Memòria Històrica prengui forma en cos de dona, l'oblidada, la silenciada, la víctima innocent, la que el franquisme i els seus seguidors volien redimir ni que fos amb tortures, segrestos de criatures en braços o afusellaments no considerats polítics i perduts entre les xifres mai tancades del tot.

Els testimonis que escull l'assagista i ara dramaturga Carmen Domingo (Barcelona, 1970) podrien també ser molts més. Però el sol fet de desvelar-ne

© Albert Armengol

L'actriu Míriam Iscla, la coreògrafa Sol Picó i la cantant Maika Makovski en una escena de l'obra.

només uns quants ja desperta la història amagada des de fa gairebé vuitanta anys: per por, per desig d'oblit, per no escampar la taca amb què van ser marcades les famílies durant la Dictadura franquista...

I un cop el testimoni és sobre l'escenari, cal l'abstracció obligada de les disciplines artístiques: els laments o els xiuxiuejos mig cantats de la veu corprenedora de Maika Makovski; el moviment esgarrinxat de la ballarina (Sol Pico o Xaro Campo en algunes funcions alternes); la paraula matisada de l'actriu Míriam Iscla per cada canvi

de registre, segons qui parla, de les dones víctimes de la guerra.

«Han trobat l'àvia!», comença trencant el silenci, l'actriu Míriam Iscla. Han trobat l'àvia morta, assassinada i amagada en una fossa comuna, el que queda de les seves restes, com tants cossos abatuts arran d'un mur o deixats estesos en una cuneta de carretera. I els disbarats descontrolats d'una confrontació civil desfermada de bon inici als dos bàndols i continuada després a les mans dels vencedors van sortint a la llum i van despertant la consciència dels qui s'imaginaven que una guerra

era només un seguit de fotogrames en blanc i negre, sortits del «silenci i rodant!» i «talleu, és bona!». La ficció es fa realitat i la realitat colpeja el passat de les famílies que mai no havien gosat preguntar ni parlar-ne en veu alta.

La direcció de Carme Portaceli fa que el realisme de fons de *Només són dones* es palpi amb el simbolisme. Fins i tot, de les tres intèrprets, l'actriu de la paraula juga aquest paper simbòlic quan passa d'una veu a una altra, d'un físic a un altre, d'una manera de veure la dissort a una altra. Mentre Maika Makovski punteja els moments més dramàtics amb la seva veu, la ballarina punteja també —mai més ben dit— entre un joc de bitlles fet d'ampolles perdudes que contenen cadascuna una nota amb els noms oblidats de les víctimes anònimes.

La mirada tràgica s'accelera amb la incorporació d'un taüt transparent mig ple d'aigua on el personatge de la ballarina —que sembla que sempre rondi com un fantasma al voltant de l'actriu-dona-víctima— xipolleja i on acabarà reposant també el cos de la dona. Un muntatge audiovisual ambienta l'imprescindible blanc i negre del passat i serveix per situar, amb unes dades i xifres, una de les èpoques que, ni que cada vegada sigui més llunyana, sembla que faci un camí a la inversa per recordar que també és cada vegada més pròxima.

Andreu Sotorra

Escriptor i periodista
andreu.sotorra@gmail.com

Des del carrer

Salvador Torres, missioner de l'arxidiòcesi de Barcelona

«Al Besòs revisc avui l'experiència del Camerun»

Ignasi Miranda

L'Església dedica l'octubre a les missions, amb un moment central el penúltim diumenge de mes, el Dòmund, que aquest any va ser el dia 18. Salvador Torres, sacerdot diocesà de Barcelona i actualment rector de Sant Paulí de Nola i Sant Pere Ermengol, al Besòs (entre Barcelona i Sant Adrià), va néixer a Vilafranca del Penedès el 25 de gener del 1939. Del mateix curs que el cardenal Lluís Martínez Sistach, va ser ordenat prevere el 17 de setembre del 1961. Des d'aleshores, i passant per una etapa de formador al Seminari Menor de Barcelona, ha fet nombroses tasques entre les quals destaquen els vuit anys, durant la dècada dels seixanta, que va estar de missioner a la Parròquia dels Dolors de Douala, al Camerun.

Com va ser la seva etapa de missioner?

És la resposta a una necessitat, en un moment en què el nombre de capellans ho permetia amb facilitat. Va ser també quan, des de Roma, es va insistir que preveres d'Europa ens oferíssim a anar de missions. De Catalunya i Espanya, majoritàriament van anar a Amèrica, però jo vaig optar per l'Àfrica, perquè hi havia una demanda de dos sacerdots per a aquest continent. I al Camerun, vaig estar molt bé en el sentit de poder exercir una vocació i una crida especial de servei a les esglésies que començaven.

Quina sensació va tenir vostè d'aquella etapa de la seva vida, tenint en compte la seva curta experiència sacerdotal en aquell moment?

Vaig pensar que hauria estat desitjable que altres companys haguessin tingut també aquesta oportunitat de viure una temporada al servei de l'Església universal no només a la pròpia diòcesi, sinó també en altres. Amb una experiència fora de l'Església local es

Salvador Torres, amb el bisbe d'Eseké (Camerun).

pot donar molt, però sobretot també rebre. Jo valoro tot allò que vaig rebre, al Camerun, dels cristians i de la societat amb què em vaig trobar, en un país on els catòlics eren una minoria i on hi havia una coexistència de diverses religions, com també de gent no creient. Això va ser, per a mi, una gran novetat i una gran experiència a través del testimoni i de la relació amb persones no cristianes.

Hi havia una bona convivència interreligiosa al Camerun?

Sí. Els cristians hi aportàvem la nostra creença. En el veïnat, hi havia homes i dones de totes les religions, com ara, per cert, passa al barri on jo visc. La societat interreligiosa del Camerun els anys 60 era com la del Besòs ara. Em trobo amb la mateixa experiència d'ara fa gairebé 50 anys.

Notava que les comunitats cris-

tianes hi creixien? S'hi veien els fruits de l'acció missionera?

Itant! Una experiència molt nova per a mi va ser comprovar que l'accés a la fe podia produir-se també en persones joves o adultes, situació a la qual no estàvem acostumats a Catalunya. Jo tenia, per exemple, grups de catecúmens amb nois de 18 anys o de 40. Per a mi, això va ser una vivència fantàstica perquè vam veure com, a molts, els interessava la fe cristiana. Es visualitzava la set de Déu, la preparació conscient per celebrar i per ser cristians.

Al Camerun, hi ha hagut en les últimes dècades situacions de conflicte i persecució contra cristians. Per exemple, sabem que sacerdots catalans han estat amenaçats i fins i tot ferits. Com ha evolucionat aquest país africà?

A partir d'una recent estada al Camerun, 15 dies l'estiu passat, he pogut constatar que existeixen ara moltes dificultats provocades per les influències negatives, sobretot al nord d'un país on aproximadament el 30% dels ciutadans són cristians. A Douala, que és al sud, les deficiències en infraestructures conviuen i conviuen amb la gran esperança de la gent. He trobat ara gent molt pobra però amb moltes ganes de tirar endavant. El que passa amb els cristians camerunesos, com també amb altres creients, és que són més assidus a les esglésies i més convençuts que no pas a Europa.

Pensant-ho millor

Josep M. Alimbau Argila
Medalla de Plata de l'Institut de Teologia Espiritual de Barcelona

La santedat per a Thomas Merton

Thomas Merton a *La muntanya dels set cercles* va escriure:

«El meu amic, el cèlebre pintor Lax, em va censurar pel meu egoisme i per recolzar-me en la meua pròpia saviesa i talent. Tota la seva actitud estava salvada i tenia les arrels en la santedat, en la caritat, en el desinterès. Concebia la funció de qui sap escriure i tenia alguna cosa a dir, per a la salvació de la societat.

Una nit Lax i jo baixàvem per la Sisenavina Avinguda de Nova York. Lax es va girar de sobte, em va preguntar:

—Però, tu què vols ser?

Jo no podia dir "vull ser Thomas Merton, l'escriptor famós de totes aquelles crítiques bibliogràfiques, de les darreres pàgines de la *Time book review* o el professor de francès de l'Institut Social de Nova York". I vaig dir:

—No ho sé; presumeixo que vull ser un bon catòlic.

—El que hauries de dir és que vols ser un sant.

—Com vols que jo arribi a sant? I Lax va dir:

—Volent-ho, senzillament!

—No puc ser un sant —vaig dir— no puc ser un sant. I la meua ment es va entenebrir amb una confusió de realitats i d'irrealitats. El coneixement propi i la falsa humilitat que fa dir als homes que no saben fer, les coses que han de fer, que no arriben al nivell que han d'aconseguir; la covardia que diu: "En tinc prou de salvar la meua ànima."

L'endemà, vaig dir a Mark Doren:

—Lax diu que tot allò que un home necessita per ser un sant és voler-ho ser. Mark va afirmar:

—Naturalment.

Tots aquests eren molt més bons cristians que no pas jo. Comprenien Déu millor que jo. Per què jo era tan lent, tan incert i tan insegur en les meves actituds?

A gran preu vaig comprar les obres de sant Joan de la Creu. En llegia i subratllava passatges ací i allà. Però m'exigiria més que això fer-me sant. Perquè les paraules, tot i que em sorprenien i m'enlluernaven amb la seva importància, eren totes massa senzilles perquè jo les compregués. Eren massa nues, massa netes de tota duplicitat i compromís per a la meua complexitat, pervertida per les meves apetències. Sigui com sigui, m'alegro que almenys les pogués conèixer, obscurament, com a dignes del major respecte.»

Rauxa

Com si la mort no existís (I)

Un dels trets característics de la nostra societat contemporània és l'oblit de la mort; o bé no se'n parla i es fa com si no existís, o bé es banalitza en accentuar-ne l'aspecte macabre i terrorífic. Totes dues actituds, per bé que contraposades, coincideixen en el fet de no reconèixer la mort com una realitat d'una importància cabdal i ineludible per a tots nosaltres, un misteri dolorós que ens supera i davant del qual no tenim cap resposta convincent.

Per la influència de pel·lícules i sèries es detecta de fa temps un gust per la morbositat de la mort. Qui es dis-

fressa de manera terrorífica situa la mort en l'àmbit de la ficció. Així, com si la mort no anés amb ells, com si no els hagués d'afectar mai, molts adults viuen en aquesta inconsciència pròpia de nens i adolescents. A causa del lligam indestructible entre vida i mort —tots els que som vius necessàriament haurem de morir— qui no té consciència de mort, tampoc no pot tenir consciència de vida. Sense aquesta consciència, la persona se situa en una existència extremadament superficial, viu la vida tan sols a mitges. Per paradoxal que sembli, per viure plenament la vida, cal tenir plenament present la mort.

Eduard Brufau

